

Danerê Rojnameya pêşî a Kurdî
Miqdad Mîhed Bedirxan

Armanac

Hejmar, No: 132
Çiriya Pêşîn
October 1992
Buha - Price
15 SKR, 3DM

Rojnameya Mehane

Dewleta Kurd pîroz be!

■ Roja 4'ê Çiriya Pêşîn Meclîsa Netewî ya Kurdistanê Başûr bi tevayîya dangan Dewleta Federal a Kurdistanê îlan kir.

■ Li her çar perçên Kurdistanê gelê Kurd îlankirina federasyonê bi kêf û şahiyên pîroz kir.

■ Dewletên mezin bédeng man. Dewletên dagirker ji bo biserneketina Kurdan ketin keftelehtë. Ji bona ku pêşî li ber dewleta federe bigrin Tîrkiye, Îran, Sûriye û Suûdî Arabîstan di 14 û 15'ê meha Çiriya Paşîn de dicivin.

Di tarîxa modern a gelê Kurdistanê de bûyera herî girîng di roja 4'ê meha Çiriya Pêşîn de rû da: Meclîsa Netewî ya Kurdistanê Iraqê bi tevayîya dangan "Kurdistan Federe" îlan kir. Meclîsa Netewî ya Kurdistanê Iraqê di belavokê îlankirina Kurdistanê Federe de ji peymanê Sewrê heta îro qala dîroka têkoşîna gelê Kurd dike; Zordariyên dewletên kolonyalist, peymanên navnetewî û bédengiya dinyayê ji derdixe berçavan. Û di dawîya belavokê de Kurdistanê federe tê îlankirin.

"Meclîsa Kurdistanê Iraqê, bi hemû dangan li ser navê gelê Kurdistanê Iraqê biryar daye ku di vê qonaxa dîrokî de mafê çarenivîsa xwe li gor peymanên navnetewî, li ser bîngeha siyaneta ji bo mafên mirovî û sîstema demokratîk ya pîr partîti di çarçewa Yekîtiya Federal de danûstandinan bi hukûmeta merkezî re bike."

Mesaja Barzanî û Talabanî

Parlamentoyê ev roja mezin wek cejin qebûl kir. Vê nûçeyê di nav gelê Kurdistanê de heyecanek mezin, kêfxweşî û şadiyek bêtarîf peyda kir. Televîzyon û radyoyê programên xwe yê normal birrîn, bi marş û mesajên tevî pîrozbahiya gel bûn.

Mesûd Barzanî û Celal Talabanî mesajek muştêrek ji Meclîsa Netewî re şandin. Ew di mesajê xwe de weha dibêjin: "Biryara we ya federalî li gelê Kurd pîroz û bi xêr be. Ev biryar, biryareke kamîtiya dîrokê ye. Hêvî û armanca muştêrek a hemû Kurda ye. Ev biryar di hoyên gelek giran de bi

Meclîsa Netewî a Kurdistanê bi biryarek dîrokî Dewleta Federe a Kurd îlan kir (Foto: Şoreş Zîrek)

saya xwîna şehîdan û yekîtiya gelê me hatiye stendin. Em li ser navê serokatî û Komîtên Merkezî yê PDK û YNK sozê didin ku

emê ji bo jiyandina Kurdistanê Federe bi hemû hêza xwe bixebitin".

Îlankirina Kurdistanê Federe wek nûçeyêke mîzgîniyê li hemû Kurdistanê û di nav Kurdên li derveyî welat de belav bû. Partî, rêxistin rojname, komele û dezgehên Kurdî yê her çar perçên Kurdistanê bi beyan û belavokên xwe meclîs pîroz kirin û piştgiya

xwe ji bo Kurdistanê federe nişan dan.

Bes PKK li dijî ve biryarê derket. Di beyan û komantaren xwe de dijîminatîya Meclîsa Netewî ya Kurdistanê Iraqê kir. Serokê PKK'ê Abdullah Ocalan di beyanê xwe de weha got: "Îro li

Beyana Îlankirina Dewleta Federe ya Kurd

Rûpel: 9

Dûmahîk: 11

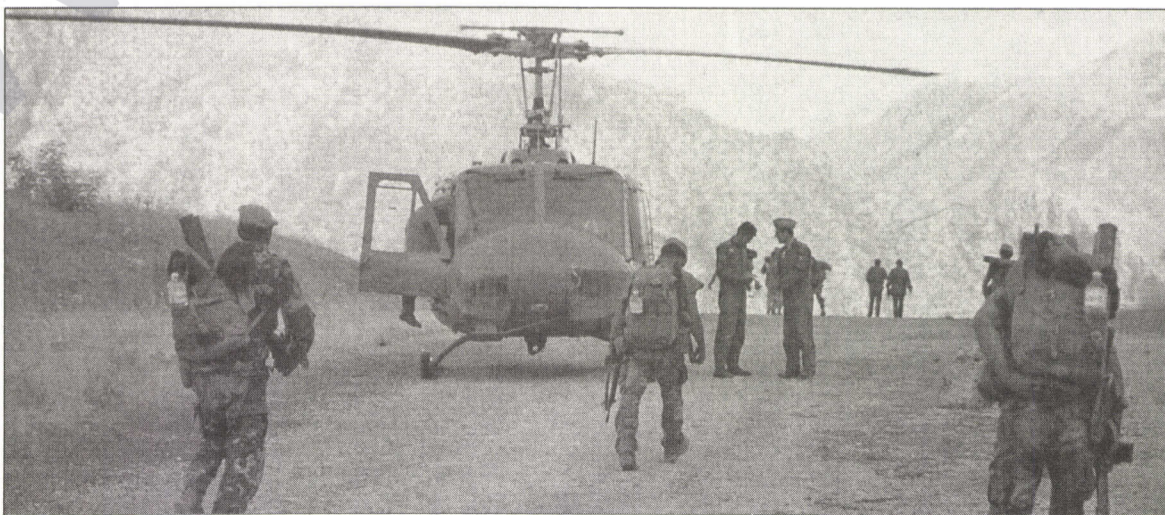
PKK'ê Şertên Hukûmeta Kurdistanê qebûl kirin !

Ordiya Romê, Dewleta Kurd a Federe tehdîd dike

□ Di 6'ê Çiriya Pêşîn de li Kurdistanê Başûr di navbera hêzên hukûmeta Kurdistanê û gerillayên PKK'ê de şer derket. Her du alî jî hevdu bi îddiyên cûrbicûr gunehkar dikin. Hejmara kuştî û birindaran heta nuha nayê zanîn.

□ Li gor protokolê; "PKK û hemû endam û alîgirên wê teahud dikin ku, heta li ser erdê herêma Kurdistanê Iraqê bin, wê hurmeta qanûnên li herêma Kurdistanê bigrin".

□ Bi saya şerê li dijî hev, firsêdeke mezin ket destê dewleta Tirk ku karibe bi hêzên hawayî û reşayî êriş bibin ser kampên PKK'ê û Dewleta Federe a Kurd ji tehdîd bike.

Ordiya Tirk bi tank û top û bi balafir û helikopterên Kobra ketin axa Kurdistanê Iraqê

Di 6'ê Çiriya Pêşîn de li Kurdistanê Başûr di navbera gerillayên PKK'ê û hêzên dewleta federal a Kurd de şer dest pê kir. Her du alî jî li ser sebebên şer hevdu gunehkar dikin. Li gor beyana Hu-

kûmetê tiştên ku bûne sebeb ku şer di navbera wan û PKK'ê de derkeve ev in: "Hukûmet, Meclîs û Cepha Kurdistanê Iraqê gelek caran PKK agahdar kirine ku ew hûdûde me û Tirkîyê vala bike û

kesên xwe vekşîne başûrê welêt û li ser hûdûdên me êrişan nebe ser Tirkîyê.

Dûmahîk: r.11

Mûrad Ciwan

Şerê PKK û Pêşmergan û sebebên sebebên

Rûpel: 4

Protokola Hukûmeta Kurdistanê û PKK'ê

Rûpel: 3

Li Kurdistanê azad civîna hêzên Kurdistanî

Rûpel: 3

Rojava Mehê

Dewleta Federe, diyardeya miletbûnê û şertê hebûnê ye

Îlankirina dewleta federe ya Kurdistanê Iraqê di demek wiha bêşans de pêk hat ku, Kurdên Kurdistanê Tirkîyê ne hewes û dilbijokiya pîrozkirina wê bi dilekî şa û bi serbilindî dîtin, ne jî firsenda têgihîştin û fahmkirina mehna wê bidest xistin. Herçî bîrîrên îlankirina dewleta federe li Kurdistanê Başûr, rojekê du rojan berî şerê pêşmergek û PKK derket, lê li Kurdistanê Tirkîyê xebera vî şerê wêrankir zû bi zû wek ewrekî reş û tarî xwe xist navbera awîrên millet û wê bîrîrên pîroz. Çawa tûrêjên rojê di pişt ewrên reş û tarî de wenda dibin, ev xebera îlankirina dewletê jî di pişt hewa endîşe, hêrs an nerazîbûna Kurdên Kurdistanê Tirkîyê de wenda bû.

Ne ew tenê, ji ber awayê propoganda çapemeniya Tirkan û beşek ji ya Kurdan ji bo rêlibergirtina peyda bûna sempatiyekê li hember wê îlanê û pêjirina dijminatiyê di navbera Kurdên Kurdistanê Tirkîyê û yên Kurdistanê Iraqê de, gelek Kurdên Kurdistanê Tirkîyê bi nerazîbûn û dilnexwaziyek mezî ber bi vê dewleta federe çûn. Gelek îdîa û daxwazên ecêb li ser wê dewletê kirin. Hinekan gotin ku ew gav li gor plana emperyalîzmê hatiye avêtin, hinekan gotin dewleta Tirk li pişt îlankirina wê dewletê ye û hinekan jî, tevî van îdiayan lê zêdekirin ku bi wê gavê serokên tevgera Kurdistanê Iraqê durûtî û riyakariyê dikin, xwedêgiravî ji aliyekî ve dibêjin armancên me parastina yekîfî û tevayîya Iraqê ye, ji aliyê din bi wê gavê ber bi perçêkirina Iraqê de diçin.

Helbet meriv fahm dike ku di demek wiha bêşans de dewletê dijmin û çapemeniya wan ji bo şêlûkirina avê û xapandina raya millet çawa dixwazin her firsendê bi kar bînin. Ê gava rûdanek wiha girîng di pişt mij û dûmana awîr û hîssên fûriyayî û bi kîn û endîşe de, ji ber çavan wînda dibin, meriv di kare dijminayeti û êrîşa hin Kurdan jî fahm bike.

Lê tevî hemû wê bêşansiya îroyîn û dek û dolabên dijmin cardin jî wezîfe ew e ku, heta ji me tê em hîssên xwe yên fûriyayî sar bikin, bi aqlê selîm, bi dûrbîniyek realist û bi şûrek milî li rûdanê binêrin, baş tê bigihîjin ku mahna wê rûdanê li her çar perçên welêt ji bo me Kurdan çî ye.

Dibe ku serok û hêzên ku bûne sebebê avêtina wê gava milî ne bi dilê me bin, dibe ku gelek şaştiyên wan hebin. Li gor bîr û baweriyê meriv dibe ku heta "însanîni xerab, hevkarên emperyalîzmê, di vî şerê birakujîyê de berpîrsiyar" jî bin. Eger wiha be jî ew nayê wê mahne ku em rewş û rêveçûna wan serokan an hêzên wan û peyda bûna wê qonaxa nuh di dîroka gelê Kurd de yan jî çêbûna wê muesesa milî tevî hev bikin. Na, hebûna kes û hêzên siyasî, rewşa wan a îroyîn yan jî hebûna wan tişteki din û gavavêtina miletekî ber bi dewletbûnê tişteki din e. Însan û kadir, ne dewamî ne, rewş û rêveçûna wan ne rawestiyayî ye. Di qonaxa jiyanê de karin gelek biguherin. Heta îro hene, sibehî tune ne. Hebûna wan ne statîk e, muweqet e. Lê gavavêtina ber bi dewletbûnê, peyda bûna muesesên milî yên dewletbûnê, di ser wan hemû bûyeran, hêzan, kadîran an serokan û kar û barên wan re ye; rûdanek ku diyardeya kemilîna jiyanê gelekî ye ku wî ber bi miletbûnê de pêşde dixê, dewamî ye, ne ji bo filan an bêvan kesî ye, bizzat ji bo hebûn, li piya mayin, xweparastin û pêşveçûna millet bi xwe ye.

Loma jî îro em çiqas di rewşek dijwar û bêtalîh de bibin bila bibin, divê em muhaweleyê bikin ku wê roja xwe ya îroyîn a muweqet û pêşeroja xwe ya ku qedera miletê me pê ve girêdayî ye tevî hev nekin, bi hîssên fûriyayî pêşeroja xwe badîlhewa feda nekin.

Bi wê baweriyê divê em bi pîrozbayî û bi serbilindî ber bi îlankirina dewleta federe ya Kurd de herin, lê xwedî derkevin, wê ji xeberên dijmin biparêzin, bixebitin ku bicîhbibe, bikemile û ebedî be.

"Gavavêtina ber bi dewletbûnê, peyda bûna muesesên milî yên dewletbûnê, di ser wan hemû bûyeran, hêzan, kadîran an serokan û kar û barên wan re ye; rûdanek e ku diyardeya kemilîna jiyanê gelekî ye ku wî ber bi miletbûnê de pêşde dixê, dewamî ye, ne ji bo filan an bêvan kesî ye, bizzat ji bo hebûn, li piya mayin, xweparastin û pêşveçûna millet bi xwe ye."

Şirnexa duyem: Pasûr

Dewleta Tirk bi hêzên xwe yên leşkerî û sivil îcar jî li Pasûrê provaya qetliamê kir.

Li gor nûçeyên ku ji Pasûrê tên, di 3'ê Çiriya Pêşîn de gerilayên PKK'ê erebeyek e eskerî gullebaran dikin û li ser wê bûyerê fermandarê qereqola Kulpê, Recep Comert emir dide hemû leşker û polîsan ku "derseke baş" bidin xelkê. Li ser wê sê roj û sê şevan hemû riyên Kulpê hatin girtin û agir bera gelek mal û dikanan dan, şewitandin. Gelek malên xelkê talan kirin. Xwediyê hotêla Narîn, Abdulvahit Narin tevî hotêla wî, şewitandin. Dewlet ji bo "îspat" bike ku bi terorîstan re şer kiriye, îcar hemû avayiyên resmî yên dewletê jî gullebaran kirin.

Di wê bûyerê de 4 kes hatin kuştin û gelek kes jî birîndar bûn. Lê ji bilî A. Vahit Narîn, kes nîzane kuştiyên din kî ne. Piştî wê zulm û zora dewletê gelek kes an mala xwe ji qezê bar kirin.

Civîna Enstîtuya Kurdî ya Parîsê

Ji 24'ê Oktobêrê heta 31'ê Oktobêrê, li Swêdê, li girava Biskopsarnö'yê civîna 12'an a li ser zaravayê Kurmancî hat çêkirin. Civîn li ser pîrs û pîrsgîrêkên zaravê Kurmancî bû.

Wekî tê zanîn Enstîtuya Kurdî ya Parîsê salê du caran civînen weha yên li ser zaravê Kurmancî amade dike. Her weha piştî her civînekê jî bi navê Kurmancî rojnama netîca civîne derdixê.

Li ser navê Armancê M. Lewendî beşdarî civîne bû. Beşdarên din yên civîne jî ev in: Hamîr Kiliçaslan, Elîşêr, Muzaffer Begzade, Kendal Nezan, Mehmet Uzun, Z. Abidin Zinar, Lutfi Baksî, Rojen Barnas, Reşo Zîlan, Veysî Zeydanlı,

Civîna 12'an bi giranî li ser terîmên leşkerî, huqûqî û rêzimanî bû. Pêşniyara ji bo terîmên leşkerî û rêzimanî ji alî Rojen Barnas, yên huqûqî ji alî Veysî Zeydanlı ve hatin pêşkêşkirin. Her weha Hemîr Kiliçaslan jî li ser terîmên avahî û avakirine pêşniyarek pêşkêşî civîne kir.

Di dawîya civîne de biryar hat girtin ku civîna bê di Nîsana 1993'an de dîsa li Swêdê bête amadekirin, her weha pêşniyara civîne ew bû ku Enstîtuya bikaribe hemû hejmarên Kurmanciyê wek netîceya van civînan wek kitêbekê bide çapkirin.

Kongra Partiya Sosyalîst a Kurdistanê Tirkîye civiya

PSK: "Heger politîka dewletê bi vî awayî dom bike, ji bo parastina welat, şeref û mafên xwe, hemû riyên meşrû berxwedan ne tenê tabî, lê edî pêwîst e. Di vî warî de bê dudilî wê Partiya me jî bi wezîfa xwe rabibe".

Partiya Sosyalîst a Kurdistanê Tirkîyê kongra xwe ya sisiyan di nivê dawî yê meha Çiriya Pêşîn de pêk anî. Di kongrê de programa partiyê hat guhertin, kelfîma "Tirkîye" hat derxistin, bes "Partiya Sosyalîst a Kurdistanê" ma. Piştî kongrê belavokek ji bo raya giştî hat belavkirin.

Kongrê baweriyê xwe ya ji bo sosyalîzmê dîsa daye diyarkirin, lê gotiye "Gava sosyalîzm ne bi dilxwaziya pîraniya xelkê be û ne bi piştgirîya wan be, wê nikaribe bê damezirandin. Derbasbûyina bo sosyalîzmê û damezirandina wê bi hemû awayê xwe divê demokratîk be."

Kongrê jî bo avakirina cepheyekê bang dike: "PSK, gazî hemû partî, kom û yek bi yek welatparêzan dike; ji bo avakirina cepheyeke mûsterek ya hêzên welatperwer, bixebitin".

Kongra KUK'ê ya IV'em

Yekîtiya KUK'ê pêk neanî

Demek berê kongra KUK'ê ya 4'em civiya. Berî kongrê, KUK'ê komîsyonek ava kir ku yekîtiya xwe di kongra IV'em de pêk bîne. Nûnerên KUK'ê yên her du aliyan jî di kongrê de beşdar bûn, lê roja dawî ya kongrê li hev nekirin; du kongrên cihê pêk anîn.

Li gor agahdariyan, pîraniya nûneran kongra KUK'ê ya 4'em, yên din jî kongra yekem ya PRNK (Partiya Rizgariya Netewî ya Kurdistanê) pêk anîn.

KUK di belavoka encamên kongrê de dibêje: "Kongra me sosyalîzmê wek ilmek, wek rêberek qebûl kir, lê divê ji tecrûbên sosyalîzmê yên 70 salî ders bînin stendin".

PRNK'ê jî di belavoka dawî ya kongrê de dibêje: "Me kongra xwe bi îrada pîraniya kesên ku beşdarî kongra KUK'ê bûbûn çêkir".

Her du kongreyan jî giringî dan yekîti û îtifaqên siyasî.

Armanc
Rojnama Kurdî ya mehane
Monthly Kurdish Magazine
Redaksiyon:
M. Elî
Zinarê Xamo
Hesen Mizgîn
Mirza Bextiyar
Lewendî Firat
S. Rêving
M. Lewendî
Redaktorê berpîrsiyar:
M. Elî
Berpîrsiyarê beşê
Dimilki: Malmîsanîj

Adres :
Box: 152 16
161 15 Bromma
Sweden
Telefon
46-8-803135
Telefax:
46-8-801825
Utges av:
Kurdiska
Demokratiska
Arbetarunionen
Postgiro: 50 37 99-9
ISSN: 0348 7385

Abonetî
Prenumeration
Abonetiya Salekê
Li Skandinaviya
150 SKR
Maçam
Myndigheter
250 SKR
Li Ewropa
50 DM
Li derveyê Ewropa
40 \$
Anons/ilan
niv rûpel/ en halvsidan
2500 SKR

Deham Abdulfetah:

Yekîtiya miletan di yekîtiya zimanan re derbas dibe

Deham Abdulfetah sala 1942'an de li gundê Amûdê, Belê hatiye dinê. Xwendina xwe ya Sereta li gund, ya bekeloryayê(lîse) li Hesiça tamam kir. Li Unîversîta Helebê zimanê Erebi xwend. Yek ji nivîskarên Kurdîstana Suriyê ye.

Hevala me Novîn Harsan li ser navê Armançê, li Şamê bi Deham Abdulfetah re rûnişt û hevpeyvîna jêrîn ji bo we xwendevanan amade kir.

Armanç: Tu dikarî qala tecrûba xwe ya nivîsandinê bikî, te çawa dest pê kir û kîngê?

D. Abdulfetah: Di sala 1965-66'an de min dest bi nivîsandina Erebi kir. Kêfa min ji tore û çand re dihat. Wê demê hîn ez baş hînî nivîsandina Kurdî nebûbûm. Piştî 1977-78'an min dît ku riya min girtiye, ne riya rast e. Min dest ji nivîsandina Erebi berda, dest bi fêrbûn û nivîsandina Kurdî kir. 5-6 salan li pey hev min xwe westand. Li Suriyê di hin kovarên piçûk de gotarin nivîsandin.

Armanç: Û rewşa zimanê Kurdî...

D. Abdulfetah: Bi rastî pirsra te gelek fireh e. Mirov dikare li serê gelek bipeyve û binivîsîne. Ez di wê baweriyê de me ku zimanê Kurdî yek ji wan zimanên jîndar ên cîhanê ye. Lê mixabîn ji vî zimanî re ne kar bûye, ne pê hatiye xebitandin û ne jî li ser hatiye rawestand. Bi vî zimanî lêkolîn nebûne. Lê çaxê mirov bîngê zimanê Kurdî bixwîne, binyata peyvan û pirsan, têkiliya wan bi hev re bibîne û li ser raweste, mirov dizane têkiliyên vî zimanî hûr in û çiqasî bi hûrgilî bi hev re hatine girêdan û têkiliya peyvan çiqasî bi hev re hebe ew, xwe didin ber rêzaneke, qaidekê. Ji me her kes bi zaravê xwe yê herêmi yan jî bi zaravê bajarê xwe, êla xwe, herêma xwe wek ku dipeyve wisa jî tê de dixebite. Ev, aloziyekê, girêbendeyekê di riya yekîtiya zimanê Kurdî de peyda dibe.

Zimanekî Kurdî yê netewî îro li meydane naye xebitandin. Zimanê Kurdî yê netewî li ser 3-4 zaravên sereke parve dibe. Ev zarava di tiştên bîngê de li hev dikin. Di gelek tiştên rêzimanî de jî duri hev in. Em nikarin wan tiştan pêk bînin an bikin yek. Jê re çareyek divê. Çaxê Kurd bikarin bibin xwediyên biryarê û biryara xwe di vî tiştî de bidin, bikin program û daxin dibistan û xwendegahan, hîngê bar hêsantir dibe.

Li ser rêziman gelek kesên Kurd xebatên heja kirine, wek Celadet û Kamuran Bedirxan, Reşîdê Kurdî, Qanatê Kurdo, Sadiq Bahaddîn wan jî di îzahên xwe de bi hawekî pirr vekirî nikanîbûne hemû tiştan ronî bikin. Belê wan

ji me re rê vekirin. Pêwîst e em xebateke pirr ilmî bikin daku vî karî pêşdetir bibin...

Ez werim ser rewşa nivîskarên Kurd. Berî her tiştî ez vîvê bibêjim, her pêtên zimanê Kurdî, bi hev re li ser qanûnekê hatiye avakirin. Ne ku hema wiha bi serê xwe ye. Binêre çiqas pirtûk çap

mam. Piştî ku ez vegeyriyam Sûriyê min dît ku çar dîwanên helbestan hatine çapkirin. Di wextek wiha kurt de çar dîwan? Ewîlî ez pir kêfxweş bûm, min got Kurd pêşve diçin, berê çend şairên me hebûn îro va ye pir dibin. Lê belê piştî ku min ew xwendin, ez gelek li ber ketim. Min tu qanûn û nîzama nedidît. Pêşî min xwest ez wan bibînim û ji wan re şaşiyên îzah bikim, lê min ew nedîtin. Min biryar da ku ez ji wan re bi nivîskî bêjim. Min çend pel nivîsîn, min dît ku pêwîstiya hîn ferehkirinê heye. Her çû ez di nav de çûm û kar dirêj bû. Min xwest ez bi her alî meselê bigrim ber çav. Têkiliyên herfan, yên pêtan, şiklê şîrê û hwd. Vî karî 3-4 salên min girt, lê dawiyê min ev pirtûka xwe çap kir. Dilê min pê ne xweş bû ku hema her weha di helbesta Kurdî

besta Kurdî bi rêke nû û li gor çaxê bidim zanîn...

Gelek helbestvanên me çêbûne, helbestan dinivîsîn. Lê wexta mirov lê dinêre gelek ji wan hîn rêza Melayê Cizîrî ya hîcrê ji xwe re esas digrin. Yan jî li ber eşqa Mem û Zînê rûniştine, helbest nivîsîne. Ji bo çî? Çax hatiye guhertin, dînya hatiye guhertin, ma emê hîn jî wek berê binivîsîn. Na... Belê em milletekî bîndest in, zimanê me qedexe ye, mektebên me tunene, lê dîsa jî guhertin di helbestên me de pêwîst e. Min di pirtûka xwe ya dawî de xwest, vî guhertinê pêk bînim. Riyek nû li gor çaxê vekim...

Yekîtiya miletan di yekîtiya zimanan re derbas dibe, ya ziman jî bi yekîtiya devokan pêk tê. Karê min ew e ku ez devoka Kurmancî bikim yek.

Ez dizanim karê min mezin e,

amadekirî hene. 1- Hindek ji Alozi û Girebendên zimanê Kurdî, 2- Kurtebêj, 3- Pes û Pêlewazên helbestên Kurdî. A pêşî 10-20 rojên din çap dibe, ya din jî li du hev derdikevin.

Armanç: Dîta te li ser avakirina Komîteya Edeb a Kurd çî ye?

D. Abdulfetah: Wexta em ne bi rêxistin bin, em bê ser û ber bin, berhemên ku derdikevin jî ewê wiha bin. Kî rabe wê bikaribe pirtûkekê çap bike, bibe helbestvan. Na ez dixwazim ku heyetek di navbera me de hebe, ew karibe her helbest û her pirtûkekê ku dike çap bike, kontrol bike, gelo hêjayî çapê ye an ne? Kêmasiyên wê çî ne? Û her wiha ew komîte karibe li ser ziman, helbest û nivîsaran jî 1-2 meh carekê kovarekê derxe, pêşniyarên bike. Wê çaxê pêşveçûn dibin. Îmkan îro pir in, çapxane û hwd. Bes yekgirtin û rêxistin tune ye. Ev yek wê li Kurdîstana Iraqê pêk bibe. Îro pirr tişt li wir bî rêxistin in, lê ji îro pê ve bawer dikim wê baştir biçe.

Armanç: Mamoste, tu dizanî çî li derve û çî li hundur, gelek rojnameên Kurdî derdikevin, ji wan yek jî rojname ARMANÇ e. Tu dikarî dîta xwe li ser wê bibêji?

D. Abdulfetah: Bi rastî cihê şanaziyê ye ku gelek xort û keçên me îro li ser ziman xebatekê dikin, pirtukan, kovaran derdixin. Lê gava ku ji aliyê din meriv dinêre gelek kêmasî û çewtî hene. Wek min li jor got heta ku yekbûna zaravan pêk neye, xwiya ye ev yek jî rast nabe... Gelek caran wexta meriv li rûpelên rojnamekê dinêre meriv çend nivîsên çûda dikare bibîne. Ev kêmasî ye.

Wexta ku dîta min li ser wan bipirsin: Ezê nêrîna xwe vekirî bibêjim. Daku kêmasiyên heyî bînin rakirin. Bi giştî tiştê ku heta nuha derdikevin, ne bi dilê min in. Swêd ew cih e yê ku bêtişîrîti pirtûk û rojname lê derdikevin. Lê dîsa jî li gor îmkanên tiştên wan ne li gor daxwaziya min in. Hinek ji wan 1-2 hejmar derketin û rawestiyên. Lê jî çend salan vir de ye, bes rojname ARMANÇ nesekiniye û karê xwe kiriye. Ji 1987'an de vir ve ARMANÇ bi riya hin hevalan gihiştîye destê min û min xwendiyê. Ji du aliyên ve ARMANÇ bi karê xwe baş radibe. Yek: ARMANÇ li temami aliyên Kurdîstane tê belavkirin. Min nedîtiye, lê çasî ez dizanim tê vira, diçe hemû derên Kurdîstane û jî layê din ve ew nivîskarên Armançê derdixin, xwedî mesûliyet in, tiştên bêpîvan lê nakin. Ev jî tiştê herî girîng e bi ya min. Ez sipasiya wan kesan dikim û pêwîst e, em tev alîkariya wan hevalan bikin.

Deham Abdulfetah: "Karê min ew e ku ez devoka Kurmancî bikim yek"

dibin. Ez dikarim bibêjim bes li Sûrî meh tune 2-3 pirtûkên Kurdî çap nebin. Em tev bûn nivîskar, bûn şair, ma çawa bû. Mektebên Kurdî tunene hema kî radibe kitêbekê binivîsîne, dibe. Gava ku meriv ji wan re dibêje ev ne tu berhem in, berhemê te berevkirina pûş e, gava ba rabe wê hemû ber biçin, aciz dibin, dibên dilê te naxwaze. Tu rastiyê dibêji, aciz dibin, tu nebêji mirov di dilê xwe de aciz dibe. Te di pirtûkê derxistinê, yan jî kovareke Kurdîstana Tirkî, yan jî ji yeka Iraqê girtine û li ser navê xwe çap dikin, ev ne rast e.

Armanç: Te heta nuha şîrê dinivîsandin, lê kîtaba te ya dawî li ser zimanê Kurdî ye. Gelo te dev ji şîrê berda?

D. Abdulfetah: Tu dizanî di sala 1983'yan de ez derketim derveyê welêt û heta 1987'an

de bînîzamî hebe.

Sala 1989'an de min dîwana helbestine Adonîs Bûdûrîsê Yunanî "Peyivîna bi Kurdekî re" kir Erebi. Di dîwana xwe de li ser eşa Kurda sekînbû. Min jî pêwîst dît ku wê wergerînim Erebi.

Ya duyem: Piştî şewata Helepçê min helbestek bi navê "Anahîta" nivîsand. Anahîta di nav Kurda de nîşana hezkirinê ye. Piştî têkçûna şoreşa îlona 1975'a, piştî peymanê Cezayîr min helbestek bi navê Tamara nivîsî. Herdu helbest jî gelek dirêj in. Min nêrî û baweriyên xwe ji nû ve li hember wan helbestan berçavkirin û bi navê "Li ber dergehê Lales" tevî wergera wan a Erebi di 1990'î de çap kir. Di navbera wan de jî min pirtûkek biçuk li ser rexnegiriya helbestên Kurdî derxist. Wek min li jor jî gotibû karê min ê esasî ew e: Esasê hel-

lê ez dixwazim em bilivin... Ne wek her tim, bi salan di şikeftan de, di malên xwe de rûnin. Ji esmana tu guhertin ji me re nayê. Celadet Bedirxan ew karê baş nekiriba, îro karê me zahmetir bû.

Karê min yê duduyan ew e ku ez pirtûkek din li ser helbestên Kurdî derxim. Wexta min ya yekem derxist, min nikaribû bi firehî behsa hemû tiştî bikira. Ev pirtûk fireh bibe, wê kar pir dom kiriba. Min tamama helbestên Kurdî kom kirine û ezê di nêzik de ya xwe li ser wan bidim çapkirin...

Destnivîsek bi navê "keskesor" di destê min da heye. Ji aliyê din min "Efsana Gilgamêş" amade kiriye, wergerandiye Kurdî.

Armanç: Nuha ji bo çapê hazir çend tişt li cem te hene?

D. Abdulfetah: Sê karê

Ebdurehman Mizûrî:

"Çeka helbesta serbest wênegirtin e, meydana wê agir e, mûsîqa wê bilindfir e"

Ebdurehman Mizûrî di sala 1946' an de li Dihokê hatiye dinê. Xwendina xwe ya destpêkî û lîse li vir qedandîye. Di sala 1968' an de li Bexdayê beşê Fakulîteya Perwerdekirinê ya Uniwersîteya Bexda xelas kiriye. Cara yekem di sala 1967' an de helbest û nivîsên wî di rojname û kovarên Kurdî de derketine.

Ji bilî lîkolîn û nivîsên wî yê edebî û dîrokî, heta nuha du dîwanên Ebdurehman Mizûrî çap bûne;

1- Ji Evîna Çirayên Kevin

2- Li Xelkî (Xelkê) Tehlê, Li Min Şirînê

Hevalê me Hecî KARDOX li Dihokê bû mêvanê Ebdurehman Mizûrî û ji bo we xwendevanan ev hevpeyvînpê re kir.

Armanç: Tu helbesta serbest dinivîstî. Cudayiya helbesta klasîk û ya serbest çi ye?

E. Mizûrî: Helbesta serbest nûkirina helbesta klasîk e. Her tişt berdeham pêdivî (hewceyî) nûkirinê ye. Bûkxemilandina do, dasa durînê (çînînê) ya do, stran gotina do, ne wekî ya îro ye. Çima helbest wê her li dora xwe bizivire û cilên xwe neguhere? Helbesta serbest ji navê wê xuya ye hemû beyarên firînê jê re vekirî ne, bi rastekê (cetwel) nayê pîvan, bi davikan nayê girtin, zimanê wê 'çizîvîzî' ye. Çeka wê wênegirtin e, meydana wê agir e, mûsîqa wê bilindfir e. Lê helbesta serbest ji serdema bapîrê min Nuh û vir de her yek as û yek awaz e.

Armanç: Tevî wê jî mirov dikare bibêje ku em dikarin ji helbesta klasîk feydê bigrin?

E. Mizûrî: Gelek. Ji xezîna zimanê wê, ji mûsîqeya bilind û terr a wê, ji netirsî û mîraniya wê ya li dijî dagîrkeran (Bo nimûne helbestên Xanî û Cigerxwîn), ji evîna wê ya agirîn bo dilberan (bo nimûne Cizîrî û Exlatî... Milletê ku ne xwediyê helbesta kevin be, wê nebe xwediyê helbesta nû jî. Rehên darberûwan nebin, pel nadin. Çemê bê serkanî, wê bi rê de biçika. Kesê ku piştî xwe bi Birca Belek qayîm neke, wê zû li ber bayî here.

Armanç: Di nivîsandina edebî de gelek cara qala îlhamê dibe. Tu çawan helbesta dinivîstî? Kengê îlham ji te re çêdibe?

E. Mizûrî: Ez jî nizanîm çawan birazî. Kanî jî nîzane çawa ava sar dide, ewr jî nîzane çawa baranê dide, Memo jî nîzanîbû û nîzane çawa Zînê ew dîn kir!!! Dibêjim ji îlhamê re demeke taybetî tune. Carna ji min zîz û sil e, carna min dide ber gezan, carna dost û berdilk e. Îlham keçeke şermîn e: dema ez bi tenê, li cem min e, destê wê li ser milê min e. Hema xelk hat, ew difire û wenda dibe!!!

Armanç: Li ser rewşa helbesta Kurdî ya li Kurdistanê Başûr tu

dikarî çi bibêji?

E. Mizûrî: Ji hemû perçên din yê Kurdistanê geştir e. Nema helbesta Kurdî ya nuh, helbesta Kurdî ya hevçerx. Helbestvanên me bizav dikin ku ji ava sar û zelal vexwin. Zimanê helbestê nû kin, mûsîqa wê bilind kin, wêneyên wê rindtir kin. Çawa be, bizav (hereket) ji rawestiyana di cih de baştir e.

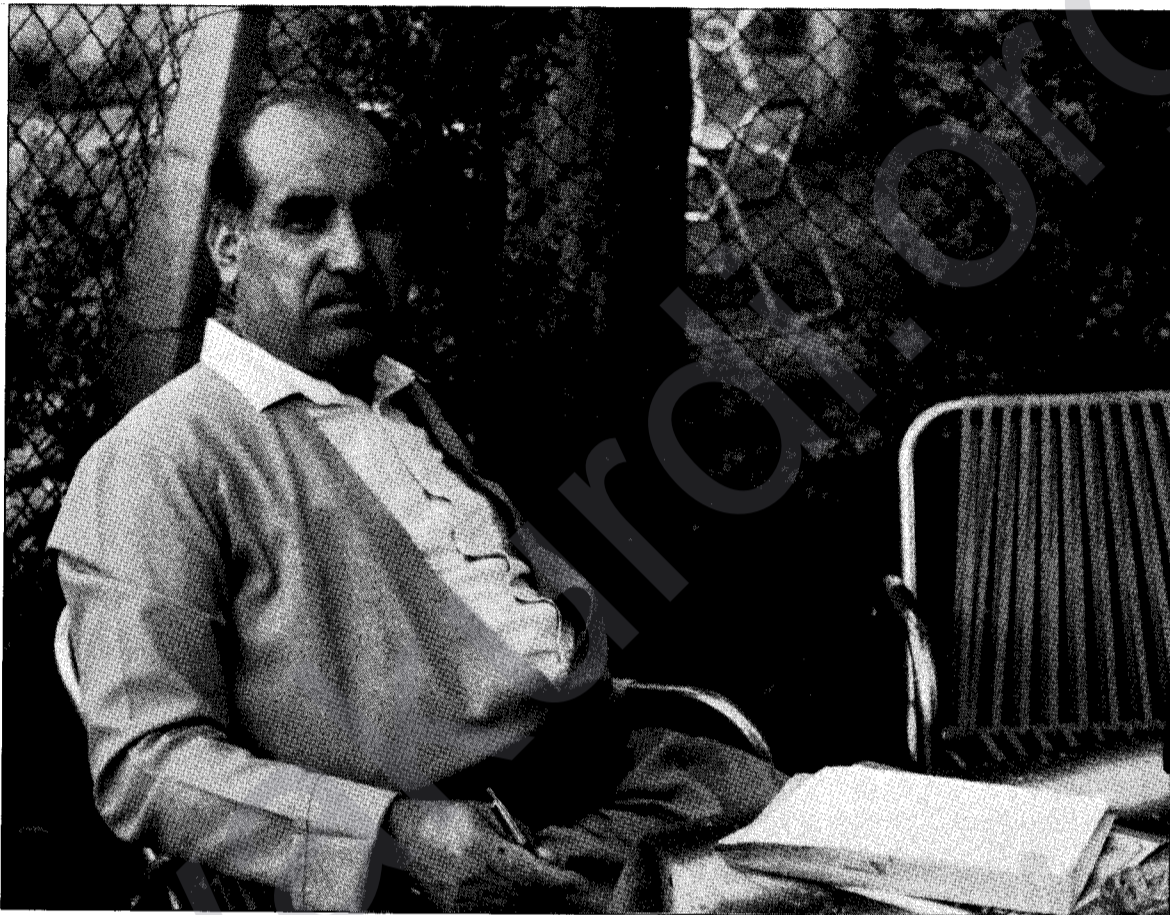
Armanç: Eger mirov rewşa çanda Kurdî ya berî serhildana 1990 û ya îro bide ber hev, guherînek heye gelo?

E. Mizûrî: Giraniya karên çandî ta berî serhildanê li ser ziman û folklorê bû. Nivîskarên Kurd nedîşyan li ser dîroka xwe bipeyivin, yan li ser tevgera xwe ya siyasî binivîsin. Hinek qelemên nîzîm bi bejna dîktator Saddam digotin. Îro, piştî serhildanê, çanda Kurdî di derya serbestiyê de avjeniyê dîke. Nivîskar çî dixwaze dinivîse. Li ser siyasî, dîrokê, rewşa millet. Hetta rexne li partiyên siyasî, li dezgehên digre. Mirov nikare dîktatoriyeta Saddam û serbestiya Cebheya Kurdistanê bide ber hev. Kî dikare çavê rojê hevberî çavê şevrevînkê bike?

Armanç: Tu serokê Yekitiya Nivîskarên Kurd li Dihokê yî. Yekitiya we kengê ava bû?

E. Mizûrî: Yekitiya Nivîskarên Kurd civateke edebî û çandî ye. Di sala 1970' an de ji aliyê hinek nivîskarên Lurds ên jîr ve ji bo xizmete ziman, edeb û folklorê Kurdî hatiye danîn. Di çarde salan de (1970-1984) yekitiya me li Kurdistanê Başûr di warê bicihanîna armancên xwe de roleke mezin listiye. Di sala 1984' an de hukûmeta Beesî Yekitiya me girt. Di şûna wê de yekitiyeke sexte hat çêkirin. Dema serhildanê dest pê kir, di sala 1991' an de yekitiya sexte beravêt û nivîskarên Kurd li Şeqlawayê bi kongreyekê careke din yekitiya xwe vejandî.

Armanç: Wek, nivîskar da-xwazên we ji partî û rêxistinên Kurd çi ne?

Ebdurehman Mizûrî: "Hinek qelemên nîzîm li ser bejna dîktator Saddam digotin. Îro, piştî serhildanê, çanda Kurdî di derya serbestiyê de avjeniyê dîke". (Foto: Armanç)

E. Mizûrî: Herkesî daxwazek heye. Ez ê daxwaza dilê xwe bibêjim. Berî her tiştî û piştî her tiştî, divê partiyên Kurdî hev bigrin. Ehmedê Xanî berî sêsed salan gotiye: "Bê hev girtin ne dîn dimîne, ne dewlet." Evê daxwazê jî hemû partiyên Kurdistanê mezin dikim. Daxwaza duduyan jî partiyên Kurdistanê başûr e. Xêra dê û babê xwe hinek ji perên ku dide sîxur û guhbel û lîbokan, hinek ji perên ku didine bi super, otomobil û Landkrozan, bila bide çaxanekê, pê çar helbestên Cizîrî û Xanî, sê rêzikên Bidlîsî û Ibin Elaşîr, du peyvên Teremaxî û Bayezidî çap bikin.

Eger na... wê çî bêjin dîrokê.?

Armanç: Wek tu jî dizanî problemeke me ya alfabe û rastnivîseke yekgirtî heye. Bi ya te di vî warî de em dikarin çi bikin?

E. Mizûrî: Bi hizra min, me rênivîseke hev girtî heye. Ev jî rênivîsa tîpên Latînî ye ku îro piraniya Kurdan pê dinivîsin. Ji bilî Kurdên Kurdistanê Bakur û ya Rojava, carna pirtûkên Kurdên Ermenistanê yê bi van tîpan jî berçav dîkevin. Wek Zargotina Kurdan a Celîlê Celîl û Ordîxanê Celîl, Kilamên Cimeta Kurda.

Li Kurdistanê Başûr jî em dixwazin bi tîpên Latînî binivîsin. Lê Îraqê heta nuha rê nedaye. Di qanûnê de dibêjin ku "Li Îraqê divê xwendin û nivîsandina bi Kurdî, bi tîpên Quranê be." Anku heta îro tîpên Erebî bi darê zorê li ser me hatine ferz kirin. Lê îro piştî serhildanê nikarin tiştêkî li

ser me ferz bikin.

Armanç: Gelo rojname û kovarên bi Kurdî yê li derveyê welêt derdikevin, wek Armanç, Berbang digîhên destên we?

E. Mizûrî: Mixabin ku bi rêkûpêkî nagîhên me. Ji ber ku li Îraqê posteyeke serbest nebû. Me hin hejmarên wan dîtine. Xizmeteke pîroz e. Xwezî hukûmeta

Kurdistanê bikaribe dezgehên postê dane.

Armanç: Gotineke din?

E. Mizûrî: Ji bo wê hevpeyvîne sipasiya Armançê dikim. Xizmeta wê ya ji bo ziman, edeb û folklorê Kurdî pîroz dikim. Her tim serketin û pêşveçûnê jê re dixwazim.

**Beşek ji helbesta
ROJHEJMARA
MIHRÎBANA BERWARÎ**

SILAV

Êvariya
Gizirê gundê me têt û
Gazî dîke:
Qetwerîsek bi rêka dara
ve ketiye
Kê ditiye?
Mehîna mêvanê malê
Ev du roj in veqetyayî
Kê ditiye?
Ho gizîro!
Evro êvarî gazî ke;
Dilê evê Mihrîbana jar û reben
Di binê rûbarê eşqê
de wînda bûye,
Kê ditiye?
Kê ditiye?

Eger tu bi rêkekê da çûyî
Te ciwanek dît
Bejna wê ya şeng û zirav ...
Gelek gelek
ji bejna terhên çinarê,
Şirîntir bû
Pêla porê wê yê zêrîn
ji pêlên gûm û rûbara...
Bilindtir bû
Germiya herdu çavên wê
ji agirê hizar kuçkên
zivistanê...

Gerimtir bû
Tu b'Xudê kî,
jê nebûre
Ew perî bi rast û diristî
Warê min e
Hêlîn û aqarê min e
Ne, nebûre ji wê xatûnê
Tu silavên agrînen min,
Bîgehîne
Tu bigehîne.

Helbest**Tu**

"ji bo Iqbal"

■ Nîzar Agirî

I
Emê çi bêjin çaxa êvar xwe li pişt derî veşêre?
Çaxa ronî cilên xwe bispêre tiliyên te yên zirav?
Çaxa hêsirên min li ser sînga tarîtiyê biherikin?
Wê ba hêdî hêdî derbas be qelşa canê min û fêriştayên
nexuya wê biskên porê te ji ser eniya te rakin.
Wê bêdengî kenekî fireh di qada dilê min de veke.
Qirîna rengê zer di keskesorê de.
Te j'hiş rengê zer nedikir, çavên te bi valayîye re şer dikirin.
Te giriyê bê sedem diyarî min dikir.
Çaxa tenahî pilanan çêke?
Lêvên te yên lerizî li ser peyalek bê laş.
Di himbêza kesereke reş û şîn de
Li ber sîka teyrekî laxir
Çaxa tu deriyên fixanan vekî?
Di nav reşîya umîdên baskjêkirî de.
Emê her dû rûnin
Keziyên pêşerojê verişinin.

I
Şopa lingên te li ser rûyê havînê
Tiqtîqa kenê te li ber surra bê
Ku em bi şev derî bigrin
Nuqûşka li cênîka Xwedê bikin
Tivingekê ji tinazan tijî arî bikin
Bi demên sert xeberan ji asmanan re bidin
Lepên xwe li dev û lêvên Zeyos û Posîdyon xî.
Ku tu bi nermî, li deriyê cînarane xê.
Ku mûmek şîn di destê te de pîroz bive.
Ku tu bi awirên belengaz li ber banê biyaniyê binêrî.
Tu çavan zelûl bikî
Wê rahêjin te
Êros û Thanatos, her yek ji aliyekî
Te bavêjin cem çiyayê Olimpê.
Ku ez her şev
Di derya bîranîna te de bifetisim
Û tu here
Winda bibe.
Ezê li kur te bibînim?
Hemû Xwedêyên bê hempa
Wê bi şensê min bikenin
Xewnên min, li nav Zemûnên şewitî belav bibin.

II
Tu yê herî
Hêviyên min
Hespên bê hevsar li qiraxa latên tûj
Û Subehan
Ku tu rabî
Gulên ji toza hevaltîyê
Li hawîr te her û werin.
Ku em werin,
Xwe ji pira niyazan biavêjin nav lehîya
Tunebûnê.
Carek ku em di ber cihoka tîrêjên muşixtiyê re derbas bibin.
Ku em libên sozan li deşta wêraniyê belav bikin.
Tu yê, weke xûnê di damarên min de bilezîni.
Ku tu werî
Di hundurê hebûnê de awazên jiyane li dar xîne
Ezê bazdim
Di qada dengê birûskan de
Li pey ronîya çavên te
Ezê perrên kenê te bikim du bask
Û li asmanê hevalan
Her bifirim.

Rono û sirûdên bêrikirinê**Vegirtina dûkelê**

■ Ehmed Huseynî

Yara min... Herdem bi navê te çûkan hinî hêlina dilê xwe dikim. Va ji nû ve, ez û bajarekî rûsuştî, bi hêrseke tewş, bi saw, hevûdu digehêzimin dûkel û serhişkiya qonaxê...
Mij tîr e, sergerdan û bê armanc e, xwe di xaçerêkên zelûliya min de, li ba dike.
Gulokên berfê bi surdarî li min temaşe dikin, wekû pinpinîkine çiyayî, êrişî biranînên min dikin, maçên te û lilava rêçan, giyanê min av didin...
Qonax mêrkuj e yarê... Evindarê te bi xaç û lerza seqemê têt himbêz kirin.
Paytext in, ji ezîtiyê ne, ji hişê min wekû nameyekê ji şîniya sermedî, dipijiqin. Hemû îstgehan sînga min a rût bi şujînên bagerê, mist didan. Pêla kelagiriya xwedinas di berava çavê min de radiwestiya. Xuşê xuşa dengê te di derya axî-

na min de tar û mar dibû.

Evindarê te ye... yê xaka pir westiyayî ye...

Yê tevzînokên serdema kevirîni ye...

Dilê wî mîna libek ganim, di xêzên dûrbûna te de, di coken bêrikirina te de, şîn têt...
Tina wî bi şîrê mirinê naşikê, wekû keserekê, dara jiyane xwe pê dide naskirin.

Evindarê te piço piço bûye. Revend e, bi kafenekî koçeran hatiye pêçan.

Eger hat û serê xwe dani ser bişkojên xewna te, eger hat û di nav rewrewka porê te de xulmaş bû, bi nimebaran û keservedana welêt, vedicinîqe... Xwe û rûpelên diroka xwe, dadiqurtîne...

...Bina şewatê ya ji canê wî difûre, ji dûkelê vegirtîye / WELATO... birêveçûna te ji maka evinê dest pê dike. Sînoren te di

dilkê dil de, şemal şemal, zil didin. Her û her de can û laş bi nûçeyan hebûna te, bêne herifandin...

RONO... Sibera te di xwîna min de ye.. stirana çîyan ya ku di lêvên te de hatiye bişaftin, wekû FER-ATekî sazband, di bir û bira min de, sirûdan diafirine.

Têbînî

Min nizanîbû bû ku ezê ewqasî bêriya goristana bajêr bikim.

Eger roja pêncemê tu çuyî serdana dayîka min, kesrekên li dora gorê bigvêşe, da ku nalîna min bête vejandin.

Dema tu ji goristanê vegeriya, tu yê rîya xwe bi kolana me xîni, li ser dergehê hewşê çavên min daliqandî ne, wan maç ta ku zuha nebin.. tika dikim.

HİŞYARBÎN

Ev nivîsa jêrin ji alî **M. Salih Bedirxan** ve, di kovara Rojî Kurd (no:2/1913) de hatiye belavkirin. **M. Salih Bedirxan** biraziyê **Bedirxan Beg** û bavê **Rewşen Bedirxan** e. Wî bi xwe di gelek rojname û kovarên Kurdan yên wê

demê de gelek nivîsên cur bi curên bi Kurdî û Tirkî nivîsiye. Wî di nivîsên xwe de gelek navên cihê jî bi kar anîye, mesela, wek **M. Salih Bedirxan**, **Ebû Rewşen**, **Muncî Kurdî**, **M. S. Azîzî**. **M. Salih Bedirxan** di 1854'an

de ji diya xwe bûye, di 1915'an de jî miriye.

Ev nivîsa wî ya jêrin me ji bo xwendevanan ji herfên erebî wergerand herfên latîni.

M. Lewendî

M. S. Azîzî

Birayê me Kurda re hişyarbîn divê. Heke ji paş niho jî em çavê xwe venekin û ji wê xewa giran hişyar nebin, ji me re Kurdaniya me nahêlin û ên me ji nav holê bavêjin. Divê em qenc bizanin ku îro halê me weke nexweşê li ber sektratê ye. Dost çav bi girî ye, dujmin rû bi ken. Li vir min go dost, nebêjin me ji me xwe pê ve dost heye. Heçî ji me piçek heşê wî li serê wî ye û piçek zana ye, ew vî halî dibîne, aqîbeta me re diltirs dibe û melûl e. An hemî dinya rû bi ken û baxûsûs heçî ku çav li mîrasa me kirî, ew yekcar bi şa ye, bi kêf e.

Êdî divê em hemî... zanayê me û nezanayê me hemî çavê xwe vekin û dest bidin hev û ji selametîya Kurdaniyê re bixebitin. Welatî ji tahlukayê xelas bikin. Namûs û şerefa xwe bilind bikin, da ji wê pê ve em li ber dost û dijmina serê xwe bilind kin.

Îro ji şeş milyona bêtir Kurd hene, weke Kurda mêrxas tune, xweyî nav û deng in, li ku bin, bi mêtiraniya xwe xuya dikin. Lê sed heyfa min li Kurdaniyê be, li nav qewma de navê wan nayê gotin, ji Kurdekî re çiqê şermî dibe wekî navê enasira têt, kes nabêjît Kurd jî hene. Çunkî Kurd ne xweyî ilm

û marîfetê ne, êdî îşê dinê û siyasetê nizanin, ne xweyî mawcûdiyetekî xurt in. Ji wê yekê re kes jî wan nas nakit.

Îro tarîxek Kurda tuneye. Kurd nizanin berî niha xweyî çî bîn. Ji newên xwe re, ji Îslamiyê re çî xizmet kirine. Îro xezetek Kurda nîne, nikarin xwe ji tadeya, ji hîle û desîsiyê siyasetê xwe muhafeze bikin. Xwendin û nivîsandina Kurmançî nîne. Heta niho kesekî kitêbek serf û nehwe tedwîn nekirîye. Îro tu qewm ne-maye ku her yek ne xweyî pazde babet cerîda be. Bi van cerîdan halê xwe beyan dikin. Dêrdê xwe tesrîh dikin. Mutellebek wan hebe, dixwazin. Cerîde ye ji her qewmî re dibe şûna 'ezmanî. Heçî qewmê bê cerîde ye, ew mirovek lal e, nedikare dêrdê xwe bêje û ne jî seh dike hal û mewqiyê xwe çî ye.

Ev e, li hêrê xortên Kurmanca xwe dan hev, cemiyetek Kurda çêkirin. Navê cemiyetê **Hêvî danîne**. Niho jî bi dest cerîde kirine, ev cerîda he ji ilm û marîfetê behs dike, ji tiştêkî dî nikare behs bike. Çimkî qanûna dewletê de madeyek heye, dibêje; heçî ku

Salih Bedirxan

cerîdeya siyasî derxe, divê pîncsed zêra emanet danîne. Heçî ku Kurd in, aciz in ji tedarîka wan pera. Ji wê êkê re niho bi vê cerîdeya **Rojî Kurd** kitifa kirine.

Heke xwedê hez ke û birayê me Kurda çav vekir xwe dît li çî mewqî ye hingî ewê xwe bi xwe bixebitin da cerîdeyekê derînin ku halê wan tesrîh bike û alem û medeniyetê bide zanîn ku li dinê Kurd hene. Niho rica me ji birayê me Kurda ew e, hema hişyar bîn û xwe bigehînin mewqiyekî lê bikaribin siyana xwe muhefeze bikin.

Rojî Kurd, no: 2 (1913), r. 23-24

Beyana Îlankirina Kurdistanana Federe

Di dawiya şerê yekem ê cihanî de hêviya gelê Kurd ew bû ku wek neteweyên din yên li jêr destê Osmaniyan, ew jî bibin xwedî desthilat û dewleteke wan jî ava bibe. Lê hêzên di şer de biserketî ku kilîta çareserkirinê di destê wan de bû, ji ber berjewendiyên xwe yên piralî, mafê rewşa yê serbixwebûna vî neteweyê kevnar nas nekirin. Tevî protesto û serhildanên vî gelê mezlûm û tevî bendên 62 û 64 ji birê 7. em ya Peymana Sevr ya 10'ê Tebaxa 1920 ku li seranserî Kurdistanê danîna dewleteke serbixwe dipejirand û rê dida gelê Kurdistan başûr jî tevî vî yekitiyê bibe, Kurdistan di nav 5 dewletan de hat par kirin. Di 23'ê Tirmeha 1923' an de bi Peymana Lozanê hêviyên ku hebûn, tev li ber bê çûn. Di rapora Komîteya Koma Miletan de -rûpel 57- hatibû gotin ku Kurd dikarin dewleteke serbixwe çêkin, ji ber ku ew jî 8/5 ê nifûsa li deverê pêk ûn. Wîlayeta Mûsil, tevî komîteya ku ji aliyê Koma Milletan ve hatibû avakirin, di 16'ê Çileyê Pêşîn a 1925'an, civîna 37. em de bi ser Îraqê hat îlaqkirin. Bi vî awayî Koma Miletan piştgirîya xwe bi tenê ji bo bidestxistina mafên îdarî, dadgehî û avakirina dezgehên zimanî yên Kurdan, bi şinor kir.

Tevî şoreşa gelê Kurd a di bin serokatiya Şêx Mehmûdê nemir, û cara yekem di 1919' an, cara duyem jî di 1922' an de nasîna hukûmdariya wî ji aliyê Britanya ve, ev perçê Kurdistanê bêyî xwestin û îradeya gelê Kurd û bi darê zorê îlaqê dewleta Îraqê bû. Çaxê hukûmeta Îngilîz, hukûmeta Îraqê da nasîn, (ku li jêr nîrê Îngilîzîzan bû) ji bona dîlxweşkirina Kurdan, her du hukûmetan bi beyaneke muştêrek soz dan gotin di nav şinorên Îraqê de wê mafê Kurdan yê danîna hukûmeteka Kurdî hebe. Soza her du hukûmetan ya ku maf dida Kurdan ku di nav xwe de li ser avahiya hukûmetê û li ser şinoran li hev bikin û heyeteke xwedî selihiyatên temam ji bona danûstandinên ekonomîk û polîtîk bi hukûmeta Qralîtiya Îngilîz û ya Îraqê re bikin, bişînin Bexdayê, wek hubura li ser kaxezê ma.

Di 3'ê Çiriya Pêşîn a 1932'an de endametiya Îraqê ji bo Koma Miletan, bi bicihanîna şertê Koma Miletan ve hat girêdan. Ev şert ew 16 bend bûn yên ku hukûmeta Îraqê di 30'ê Gulana 1932' an de wek belge îlan kiribûn. Li gor van şertan, diviyabû Îraqê siyaneta mafên insanî, kulturî û îdarî yên Kurdan û kêmeneteweyan bigirta. Ev belge li gor huqûq û qanûnên navnetewî iro jî derbas dibe. Piştî lexûkirina Koma Miletan, di 18'ê Nîsana 1946'an de bi benda 16. em ev selihiyat ketin destê Neteweyên Yekgirtî. Li gor vî belgeyê, Îraq bi serê xwe nikare bendên vî biryarê biguherîne, yan li dij derkeve. Bi tenê bi piraniya dengên Koma Miletan û erêkirina Dîwana Edaletê ya Navnetewî derbirîna (yorum) bendan tê kirin. Kamilî û serbixwebûna Îraqê bi bicihanîna bendên vî belgeyê ve girêdayî bû. Lê hukûmeta Îraqê bi eşkere pê li van bendan kir û ev yek bi biryara Konseya Ewlehî ya Neteweyên Yekgirtî ya bi tarîx 5 Nîsan 1991 û reqem 688 û biryara Komîteya Mafên Mirovî (Konseya Ekonomîk û Sosyal) ya Neteweyên Yekgirtî ya bi tarîx 5 Adar 1992 û reqem 71/1992 hat tesbîtkirin.

Dirûka gelê Kurd a li Îraqê pir e ji serhildan û şoreşan. Piştî ku hukûmeta Ebdulkerîm Qasim piştî xwe da sozên xwe û benda 3'em ya qanûna bingehîn a şoreşa 14'ê Tirmeha 1958'an, ku digot Kurd û Erebi li Îraqê muştêrek in, ji nav rakir, di 11'ê Îlona 1961' an de gelê Kurd di bin serokatiya Barzanîyê nemir de careke din dest avêt çek. Bi serketina vî şoreşê û peymanê 11'ê Adara 1970'an mafê otonomiya gelê Kurd ket qanûna bingehîn. Lê hukûmeta Îraqê guhê xwe neda vî peymanê jî.

Di sala 1975'an de Seddam Huseyîn beşek ji erdê Îraqê firot û piştî peymanê Cezayîrê tîkoşîn bo demeke muweqet şikist, lê gelê Kurd xebata xwe domand û bo hemû cihanê îsbat kir ku namire.

Di qanûnên NY de hatiye gotin, nabe ku asteng li pêş bikaranîna mafên bingehîn yên mirovan bîn danîn; maf û umîniteta şexsan parastî ye,

jin, peya û biçûk yan mezin tev netewe wekhev in. Dîsa di benda 6' em ya beşê 1'em de (siyaneta ji bo peywendiyên wekhev yên di navbera neteweyan de, wekheviya gelan û mafê bi destê xwe çarenivîsa xwe nivîsîn ji bo her gelekî) her du tifaqên navnetewî yên ku mafê çarenivîsa gelan dide wan bixwe (mafên ekonomî, kulturî, civakî û mafên dîni û siyasî) û NY di sala 1966' an de belav kiriye û Îraqê di 25'ê Çiriya Pêşîn a 1971'an de imze avetîye binî, diyar dike ku mafê diyarkirina otorîteya siyasî û qedera gelan di destê wan bi xwe de ye.

Lê ji avakirina xwe (1921) heta îro şela hukûmetên Îraqê ya li hember gelê Kurd bi tenê zordarî, perçiqandin, nefikirin; ji mafên herî besîst yên insanî, kulturî, civakî û aborî bêpar hiştin; ji mafên siyasî û jiyane bêpar hiştin, bûye. Vê zordariyê mirov, heywan û zirecta Kurdistanê jî daye ber xwe. Hukûmeta Îraqê êrişên dirindane yên binaxkirina gelê me bi hovîti domandine:

1- Rewşa 8000 Barzanîyên ku di sala 1983' an de hatin girtin û heta îro bê ser û şûn in.

2- Di navbera salên 1970-1988' an de girtin û windakirina 7500 Kurdan, nefîkirina 300.000 Kurdên Feylî ji Îraqê.

3- Di sala 1988' an de li Helebçeyê bi çekên kîmyayî qetla 5000 ciwan, pîr û zarokan. Li Balîsanê û li deverên din yên Kurdistanê kuştina bêhejmar Kurdan.

4- 'Tevgera Enfal' ya hov ku bû sebêbê birçîbûn, îşkence, tecawiz û bi axkirina bi tevayî.

5- Wêrankirina 4500 gundan (Ku ev hejmar % 95 ê Gundên Kurdistanê ye.), qetla Asûrî, Turkmân û kêmeneteweyên din, li gor qanûnên navnetewî sûcên şer û insanî.

Tevî van kirinan jî, cihan heyameke dirêj bê deng ma. Lê piştî serhildana 1991'an, dîmenên rev û mişextan camên televîzyonên wan xemilandin û nema karîn ve sosretê jî gelên xwe veşêrin. Bi vî awayî piştî Peymana Sevr, cara duyem peyva adil ji devê cihanê derket û biryara 688 ya Konseya Ewlehiyê derket. Ev biryar li ser berlêgirtina zordariya li ser Kurdan, peydakirina herêma ewlehiyê û soza parastina jiyana Kurdan bû.

Gelê me di ser jan û qetliam û kuştinan jî, tim û tim ji bo çareserkirina pîrsê niyeta xwe ya baş pêşkêşî kiriye. Guftûgoyên sala 1963, beyana 29'ê Xizîrana 1966'an, guftûgoyên sala 1984'an û ji bo îihêvhatinê hewildanên bêbir. Lê herî xiyaneke bûye bersiva van hewildanên aştiyane. Û herî dawî jî hukûmeta Îraqê ji sozên xwe yên di guftûgoyên sala 1991'an de vegeriyan, îdareya xwe ji Kurdistanê kişandin û ambargoya aborî li ser me şidandin. Vê rewşê Cebheya Kurdistanê wek emrîwaqî kir rêvebera deverê ku bi biryara Cebhe di 19'ê Gulana 1992'an de hilbijartinên azad li dar xistin. Gelê me bi serbestî, li erdê rizgarkirî yê Kurdistanê endamên Meclisa Netewî ya Kurdistanê hilbijartin û di 5'ê Tirmeha 1992'an de yekem hukûmeta Kurdistanê piştî baweriya Meclîsê dest bi wezîfeya xwe kir. Li gor rêza duyem a benda 56. em ya Qanûna Meclîsa Netewî ya Kurdistanana Îraqê (1991/1) wezîfeya Meclîsê; Destnîşankirina hev girtin û pirsgirêkên gelê Kurdistanana Îraqê. Parastina biratiya diroki ya Kurd û Ereban, parastina yekîtiya netewî ya Îraqê û li gor biryarên opozîsyona Îraqê yên li Viyana û li Kurdistanana Îraqê, (Ev biryar li gor berjewendiyên pişkdar yên gelên Kurd û Erebi; diyarkirina mafê çarenivîsa gelê Kurd bi destê xwe bi xwe, di qanûna bingehîn de garantîkirina mafên îdarî, kulturî û netewî yên Asûrî û Turkmênan e.) Meclîsa Kurdistanana Îraqê, bi hemû dangan li ser navê gelê Kurdistanana Îraqê biryar daye ku di vî qonaxa diroki de mafê çarenivîsa xwe li gor peymanên navnetewî, li ser bingeha siyaneta ji bo mafên mirovî û sistema demokratîk ya pir partîti di çerçewa Yekîtiya Federal de danûstandinên bi hukûmeta merkezi re bike.

Meclîsa Netewî
ya Kurdistanana Îraqê
Hewlêr 4.10.1992

Weşanên Nuh

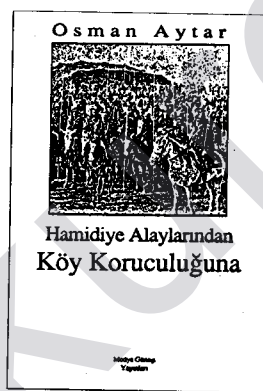
Amadekar: Rohat

Ağrı Dağı İsyanı (Serhildana Çiyayê Girîdaxê), Îhsan Nuri Paşa, Weşanxana Med, 103 rûpel, İstanbul, 1992.

Di vî pirtûkê de bîranînên serokê Serhildana Çiyayê Girîdaxê, Îhsan Nuri Paşa, cîh girtine. Cara pêşîn ev bîranîn di kovara Hêvî de li Parîsê beş-beş bi Kurdî hatibûn çap kirin. Di hejmarên 2-6'an de (1984-1987) wek pênc beşan hatibûn weşandin. Paşê komeleke Kurd bi navê HEVKOM (li Avusturya) ev bîranîn-nan wergerandiye Tirkî. Ev çapa nû ku cara pêşîn li Tirkîyê tê weşandin angorî ve wergera Awusturî hatiye amadekirin.

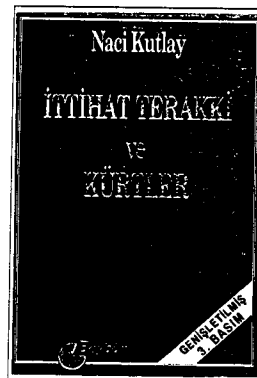
Hamidiye Alaylarından Köy Koruculuğuna (Ji Alayên Hemîdiyê - Heta Milîsiya Gundan), Osman Aytar, Weşanên Medya Güneşi, 387 rûpel, Stenbol, 1992.

Ev lêkolîna ji du beşan pêk tê. Di beşa yekemîn de nivîskar li ser dirûka Alayên Hemîdîyan disekine, avakirina û tîkîna van alayan dide nasîn. Di beşa duwemîn de jî, nivîskar sistema milîsiya gundan tahlîl dike, di navbera alayên Hemîdîyan û vî sistemê de tu cudatîkê nabîne. Wek tê zanîn ev sistema Milîsiya Gundan piştî sala 1985'an li Tirkîyê li dijî tevgerên Kurdan bi destê dewletê hatiye sazînin, kesên ku bûne milîs jî hemû Kurd in. Di dawiya pirtûkê de navên çend çavkaniyên bi kêrhatî jî cîh girtine.

İttihat-Terakkî ve Kürtler (Rêxistina YEKBÛN-Pêşketinê û Kurd), Nacî Kulay, 354 rûpel, Weşanxana Beybûn, Enqere, 1992.

Rêxistina YEKBÛN- Pêşketinê (İttihat-Terakkî) wek tê zanîn di destpêka sed-sala me de hatiye saz kirin û piştî avakirina xwe bi temamî ketîye destê dorberên Tirk. Nacî Kulay di vî lêkolîna xwe de bi taybetî pêwendiyên vî rêxistinê û Kurdan tahlîl dike, di nav van salan de rewşa tevgerên Kurd raçav dike. Çapa yekemîn ya vî lêkolîna cara pêşîn li Stockholmê (1990), çapa duwemîn li Tirkîyê derket (1991). Ev çapa sêyemîn û nuh ji aliya nivîskar ve hatiye firehkirin. Di dawiya pirtûkê de çend wêneyên ku di çapên kevîna de tunebûn cîh girtine.

Kalemimden Sayfalar (Ji Pênûsa Min Çend Rûpel), Necmettin Büyükkaya, Weşanxana APEC-TRYCK, 504 rûpel, Stockholm, 1992.

Necmettin Büyükkaya (1943-1984) welatparêzê Kurdê Kurdistanana Bakur e. Ev welatparêzê Kurd wek tê zanîn di sala 1984'an de li girtîgeha Diyarbekirê bi destê leşkerên Tirk hat kuştin. Birayê wî Şerwan Büyükkaya di vî pirtûka nuh de gelek name, not, gotar û bîranînên Necmettin Büyükkaya berev kirine û wek pirtûk derxistiye. Di nav rûpelên pirtûkê de çend wêneyên Necmettin Büyükkaya jî hene. Di dawiya vî xebatê de ferhengê Zazakî-Tirkî û nivîsên ku li ser wî di çapemeniya Kurdî de derketine, cîh girtine.

Bir Kadın Uyanıyor (Jinek Hişyar Dibe), Zelal Bozarşlan, Weşanxana Dîlan, 77 rûpel, Diyarbekir, 1992.

Di vî pirtûkê de deh kurteçirokên Zelal Bozarşlan cîh girtine. Di nav rûpelên pêşîn de pêşgotîneke nivîskarê heye, tê da li ser hêjahîya jîyinê û mirovan tê sekinîn. Ji ber ve yekê jî, ji xwendevanan tîka (rîca) dike ku, ew bi çavêkî din (ne tenê bi rexneyên edebî) nêzîkî bûyaran bibin. Di dawiya pirtûkê de helbesteke bi navê Kutsal Sevgili (Evîndarê Mukades) hatiye weşandin. Nivîskara pirtûkê di nav kurteçirokên xwe de zêdetir rewşa jinan daye ber çavan.

NECMETTÎN Û KALİKÊ XWÎ QISEY KENÊ

Şehîdê Kurdan o namedar Necmettîn Büyükkaya serra 1975 (yan zî 1976) di kalikê (bawkalê) xwî ra tanî çîyan persawo û kalikê ci zî cewab dawo. Umrê kalikê Necmettînî, Xelîlê Nofelî aw west se serrî ra zafêr biyo. Ma tiya di na qisekerdena Necmettînî û kalikê ci nusenî. Ma no nuşte nê kitabî ra neql kerd: Necmettin Büyükkaya, Kaleminden Sayfalar, APEC-TRYCK och Förlag Yayınları, Stockholm, 1992, r. 189-192

ARMANC

ameyê çiyê Kewcalî tiritê. Nînan tarişê xu ardê dew, çorşmê dew pawitê. Hecî Osmanî vatê "Çorşmê dew bipawê!" Hewna hec nêşibi, ci rê vatê "Osman Axa". Hisê Ayiban ew di peyan a Qetîne ra werzenê, vanê "Ma do şim Kewcal, kê Osman Axay." Şinê... De nê jî çorşmê dew pawenê... O vano, "Ê yê çorşmê dew pawenê."

'Hendayê ma ra megî.'" Mend, nê amey Qerexano Xirabi. Nê Şeman Qetînjîan di şî-amey. Ê jî Qerexaniji yê, nê pêro pî ya remayê. To rê vajî, nê Şeman yenê axay Qetînjî rê vanê ki "Ma yenê xu rê fina Kewcalî kenê şên. Ma fina yenê Kewcal, dewda xu, şima ma rê çiyê nêvajê." Axay Qetînjî ya "Wa peyêdê ma şima di bêro, je-

nika kê Hec Xidiran estê. Jewna Hecî Osman. Ey ra jî Lobitîna yenê. Jewna Wis, xu ra eyra jî Ehmedê Şekerlîna estê. Jewna Mehmed, nê kê Mila Ayibînan ê. Jewna jî kalikê nê Mila Çuçînan o. Namê kalikê Çuçînan Sefer bi. Nê bî şeş. Jewna jî Hes, Hesê 'Eys bi. Nê şeşê verîni marê ra ê, Hesê 'Eys marê ra o. Maya Hesê 'Eys 'Uzêran ra ya.
-Pekî, na maya bîn kê ra ya? Nê şeşindê bînan?..
-Will ez ay nêzana. Vanê Dîndarij a. Ap Şêxoy vatê "Kê Hec Ayibêdê Dîndar ra ya..." Mila Hiseyn jewêdo wende bi.

Yanê pîrika ma jî Xal Osan ra ya. Bahdê coy jî Zerif û marda Evdoy a kerdî berdêlê pê. Maya mi Hec Xidira ra ya û namê ci Îm bî. Maya mi keyna kalikê Hec Ehmedî bî. Maya mi bol xasek bî. Maya mi hend xasek bî, ma û pêrdê marda mi, maya mi ramotbî şarî ew xala mi dêbî ci. Ez êganê Hec Xidiran a.
-Marê vanê kê Nofelan...
-Nofel dedê min o. Jew dedê mi bi. Piyê mi Mehmed ki nêweşîn ra merd, ez çeçek biya. Wexta ma no Qerexan di ronîştê. Piyê mi merd, maya mi dedê mi Nofelî girot. Pêrdê mi ra ez tenya biya. Ay ra jî dî-rê çeçekî bî, a jî merd. Ayra jî çiyê nêmend. Bahdê coy Keloşk ra Ap Nofelî juwê ard. A Em Ayiban ra keyna 'Uzêrî bî. Ay ra jî di çeçekî, lajek û keynekê bî. Apoyo rehmetî kişiya. Ma Geboz ra werîştî. Ma ameym Arreş.

-No kişiyayîşê Ap Nofelî qandê çiçi ya bi?
-Ma dew di da pêro. Sifteya ci kuşat a ma kavireki... Nê Heydî, na 'ema ma Zerif nêmerd, no Heydê Şeman Şîlan di bi. Wexta îna na maya Mehmed û Bekirî ya El ard. El keyna Heydî bî. Heydî kê xu ard Qerexan, herûnda banandê Qoç 'Elînan di banê xu viraştî. Apo rehmetî jî xulqê ci bol teng bi û peyeyêdo bol quwetlî bi. Heydîna bolî bî, nê kalikê Sefîna ê jî dî-rê merdimî bî. Wîja pî ya bi sîyan a da pêro... Nê hevgelê pê bî. Apo rehmetî qedê îna nêbî, ame tîfing keye ra girot. Heta şî, Paşa û Bekirî ya ma vajê paştîya ma giroti û da kiştê Heydîna ro û serê nînan şikiştî. Apo vano "Neq neheq Heyd do dew ra bar kero!" Nînan jî Heyd dew ra barkerdîş nêda. Vistewrê Mila Elînan bi, qandê coy îna nêwaştê Heyd dew ra bar kero. Apoyê rehmetî nay ser a dew ra bar kerd, şî Qerexano Xirabi... Wexta ki dezayê pêrdê mi kişiya, piyê mi înan a nêşî. Dezayê pêrdê mi Ap Rem, Elan kiştbi. Ap Seferîna dew ra şî. Ap Nofel wexta... pêrdê mi destid bi girwi, piyê mi birawo pîl bi. Piyê mi û Ap Nofelî ya înan a nêşî. Nê Hesenan kewtê ra pêrdê mi dim... Pêrê mi vatê "La hena mekerê! La Hesên şima merdimê ma ye! Ek wazenê ma mixtarînan şimarê bo, şima senî vanê wa zê şima ya bo!..." (.....)

Necmettin Büyükkaya:
-Kalo, ma na fin bahsê Qerexanî bikerê. Ma rê verî verî persê kalikandê ma bik. Ew ma kê ra yê, ma kotî ra ameyê? Hema to senî zana... Hêdî hêdî...Ma do jew fin vinderê, xu rê sohbet bikerê...
Xelîlê Nofelî: -Vanê kalikê kalikandê mi, peyniya ci Suwar biyo. Ez nêzana, Suwarî dima diha çiçi yo. Suwar û Demenî ya birayê pê biyê. Demen Kêwan ê, Suwarî ma yê.

-Ey nê kotî ra ameyê?
-Welatê corî ra ameyê.
-Dersim ra ameyê?
-Kuştê emîni ra... Lajê Kor Hiseyn Paşay ame, mi dî, ey va ma kiştê Bîngol ra ameyê. Ey vatê "Neka hewna ma hetek di jî vanê Demenan, Suwaran."

-Kalo, no Demen û Suwar birayê pê yê... Zek ez zana, hebê ci ra vanê nê eşîretîda Şêx Hesenan ra yê. Na 'eşîret jî neka Dersim di roşena. Eşîretîna esta, namê ci Hesenî. Ê Hesenî jî wîja 'eşîretînda gird a, ê yê Kurmancî qisey kenê. Ma Dimlî yê. Qandê coya zek vanê, ma 'eşîrdîda Şêx Hesenan ra yê. Ê jî neka Dersim di roşenê. 'Ecêb wîni yo?

-Na mi aşnawita. Vanê Suwar û Demenî ya birayê pê bî û welatê corî ra ameyê. O lajê Kor Hiseyn Paşay, wexto ki Şêx Sihidîna, fermanê nînan nêvijîya, o bi meh-kûm. Înan pêro zeft kerdî, kiştî, 'îdam kerdî... Ami kê rehmetî Pa-şaynan. Ami... Ey qal kerdê, vatê "Berra şima wîja ma hetek di jî vajiyena." Vatê "Ma hetek di Demenan estê, Hesenan û Suwaran estê." Dêmax piyê Demen û Hesenî ancî Hesen biyo. To fahm kerd?

-Nê sifte ameyê kotî? Ameyê Siwêreg tepiya kotî di ca biyê? Çend sey ser esto 'ecêba? Wextê kamci padîşay d' o?
-Vanê, wexto ki ameyê, şiyê Kewcal di ronîştî. Kewcal ra werîştê, ameyê Qerexano Xirabi. Dêmax birayo jew Kewcal di ronîştê. No wextê Hecî Osmanî yo. Hecî Osman mêlig bi. Verî "mêlig" vatê. Ê vîst û panc dewî emirdê înan bin di bî. Qetîne di Hisê Ayiban, o jî mêlig bi. Hecî Osman Kewcal di bi. De nê Qetînjî ameyê çiyê Kewcalî tiritê, tariş-marîşê ci berdê, xirxizey kerdê. Taximdaşê pê biyê. Çarwayê Qetînjîan yenê, kewnê 'erdde Kewcalî, ko ya çerenê. Nê Qetînjî

Necmettin Büyükkaya pêşmergan miyan de

No dûrî ra veyn dano, vano "Kerwa Osman, Kerwa Osman!... Ma yê yenê ha!..." Kalikê nê emîni, Hesê 'Eys, ow nê 'Uzêran a jewêna neqêbo ki o do bêro ravêro, wujay pawenê. Senî ki yenê çatmişê îna benê, a kuwenê ci... Hisê Ayiban kişt. His kişt... Ê Qetîni bol o... A şew dew kerd xirabê, Kewcal kerd xirabê. Malmalê xu û çiyê xu remna. Remay, ew amey Qerexano Xirabi.

-Qerexano Xirabi di wexta kamî estîbî?

-Kêwan te di bî, Demenan te di bî... Amey wîja. Dew bî xirabê. Nê Kurda ha, neka vajiyenê... Kurd fiqare biyo vanê... Hunî Kurd tenya xiraba miyan di mendî. Xeber deyê Qetîni, gazîya Qetîni amê, kes çiniyo. O Kurd o wîja dew miyan d' o. Hema jwerî fek na Kurdî ya Kurd kişt. Ew banê Kewcalî adîr kerdî, banî nay pa. Banî veşnay. Vanê hukmat verî Ma'den di ronîştê. Hecî Osman şî Ma'den di gerre kerd, va, "Qetînjîan axayê ma kiştê, dewa ma veşnaya." Hukmat werzayna Qetîni ser. Hukmat ame banê Kewcalî kerd kerdî. Va "Hendayê zerar dawo pîro." Ard, Kurd û Hisiyan kerdî pê ver, 'eşayirkî va "Nê pê ver" û va "Osman Axay hendayê zerar kerdo, şima do biyarê bidê." De na fin axa û extiyarê Qetîni amey, Hecî Osmanî ra reca kerdê. Jwerî vatê... Peryê verî... "Axa pancas qurîş..." Jwerî vatê "Ti do se qurîş bidê xatirdê mi!" Vanê birayê Hisî ami berma, va "Erê!... Kurd kerdo Hisî ver o, no ma rê heqaret o. Nika extiyarê dewan ê bermenê, şinê Osman Axay ra reca kenê, jew vano 'Se kaxit ti do bidê xatirdê mi', jew vano

wêdo bellî kê Hecî Osmanî ra bikişo, ek şima bêrê dew. Şima ma di embazey kenê." Şema va "E, ma yê yenê Kewcalî kenê şên. Ew ma do şima ver kewim, şima di bîm û jwerê îna bikişê." Şeman keyê xu girotî berdî Kewcalî. Wîja ra kewtî Qetînjîan ver û peyeyêdê Qetînjîan girot û amey Qerexano Xirabi. Amey Wis kişt. Wis kalikê Ahmedê Şekerlî yo û birayê kalikê ma 'Elî' bi. Ap Hiso rehmetî xu ra birayê kalikê ma bi, birayê Mistfay bi. Dedê ci nînan kişt. Şî kêdê deddê xu ser. Cenîyê ci bî didi. Niyaja xu girot, şî keyî ser.

-Kam şî keyî ser?
-Piyê Ap Seferî Ap His şî keyî ser. Wis dedê ci bi. Wexta ki Wis kişiya, lajê ci ceyner pîze di bi. Bahdo ki Ellay da, namê ci "Wis" rona, "Wis'o Qij" na pa.

-Ti wazenê, etiya di, nê kalikandê ma, kaliko verîno ki ti zanê, ey ra tepiya ancî xu ra tepêş, piyê to, kalikê to, winî heta ki ti zanê...

-Bew, neka Qoç Elî piyê to yo. Ez Xelîl, didi. Ew Mehmed piyê min o. Mistfay piyê Mehmedî yo. Ew 'Elî jî piyê Mistfay o. Piyê 'Elî Hiseyn o. Piyê Hiseynî, Hesena o. Ci rê vanê Dayim Hesen. Piyê Heseni vanê Suwar o. Dayim Hesen piyê Mila Hiseynî yo. Vanê Mila Hiseynîna hewt birarî bî. Vanê biraran vatê "Qay ê rojê ma bimîrêmi, şar do bêro vajo 'Hiseyn ti weş bê!'" Vanê emirdê Ellay ra ê hewt hemî birarê bîni merdî. No birawo qij bi, o mend. Ney ra jî bî hewt teney.

-Nê hewt teney kam î, ti îna nêzanê?

-E, zana. Jew kalikê ma 'Elî yo, yanê piyê Mistfay o. Jew Hecî İbrayim... Nê İbrayimî ra

-Nê hewt biraran ra to wa kamci kalikê ma o?
-Kalikê ma 'Elî yo. 'Elî ra jî Mistfa, Hiseyn... Mistfa kalikê ma o. Hiseynî ra jî Ap Sefer û birardê xu Remî ya... Rem kişiya. Hîrg birarî di lajê ci, hîrê keynê ci bî. Keynanê xu danê Xal Osan. Kalikê Xal Osan ma ra niyê. Ê Modaniji yê, kê Nasa ra yê. Ma înan cenîya ra biyê merdimê pê.
-Pekî kalo, nê Mîrxasîjî, Şîlanîjî, Modaniji îlaqey nînan kiştê pêran ra bi Demen û Suwarî ya esto ya çinî yo?
-Kiştê pêran ra çiniyo. Hema cenî dayê pê jewmbîni, pêro biyê merdimê pê.
-Wexta ki 'eşîr cor ra ama, nê jî a 'eşîr miyan di nêbî?
-Nêzana, miyan di bî, nêbî...

Qerexano Xirabi di hewna vanê "Rezê Keçelî", ê nê Elandê Bîrdê Veran o. Gêwa Ardî, nê Abijanê Pahnok ê. Nê pêro Qerexano Xirabi ra biyê axmê.
-No Qerexano Xirabi kê veşna wexta, wexta ki nê wîna bî vilay?
-Xu bi xu piya kuway, xu bi xu jewmbîna kişt. Pêro remay, dew ra bî vilay. Qerexan bi xirabi.

-To wa Mistfay ra di lajî bî...
-E, Mistfay ra di lajî, Hiseynî ra di lajî bî. 'Ema mi jû Zerif bî jû Ej bî, jû Zeyn bî. Zerif maya Paşay bî. Na fin Ej maya 'Ebasê rehmetî, keyna xu jî maya Hec Ehmedî ya. Maya Hec Ehmedî emkeyna min a. Ej, pêrdê 'Ebasî, Remî hetek ti biya. Rem kişiya, Ap Seferî na girot. Diha ci ra çeçekî nêbî. Zeyn, Saed bi, maya Şukrî bî. Şukrî birazayê pîrikda ma o. Nîna piya berdêley kerdbî. Namê wîrdin jî Xec bî. Waya kalikê ma Simî het bî. Waya Simî jî kalikê ma het bî.

Table with 2 columns: Left column contains numbers 1-25, right column contains corresponding Zazaki words and their English or Kurdish equivalents. Example: 1. Bîngol (Bîngol) = Bîngol, Bîngolî (Bîngolî) = Bîngolî.

Destnuşeyê Necmettînî (1982)

Şerê PKK'ê û Pêşmergan...

piştî ku muşkale gihast ve qonaxê bêyî ku dîr û dirêj encaman bifikire, fan û futên dijmin li ber çavan bigire, bi hêsanî êrîş bir ser hêzên PKK'ê. Welê lê hat ku gava 20 hezar leşkerên Tirk tecawuzî axa rizgarkirî kirin, mecbûr ma hustuyê xwe li ber wan xwar bike, ji bilî derxistina dengê kizê nerazîbûnê nikare zêde tiştekî din bike. Gelo berî ku rewş were ve nox-te, riyeke din ji bo çareserîkirinê tu-nebû?

Bûyerên wek van her du mîsalan hatine serê hêzên me yê din jî. Xuya ye hustûxwarkirin û serîtewandina li

hember biyanî an dijminan bi me gelek tebû ye, lê qebûlkirin û nasîna heq û huqûqê hevûdin nakeve bîra me. Roja ku erdê Kurdistanê Iraqê rizgar bû, PKK'ê rastî û heq û huqûqê Kurdistanê Kurdistanê Iraqê û hêzên wan qebûl û hezîm bikira, hêzên Kurdistanê Iraqê jî mehna hebûna şerê çêkdarî yê PKK'ê li ber çav bigirtana, yanî Kurdistanê hîmam dabûna hev û bi vê ihtîmamê nêzî hevdu bibûna, rewş nedihat ve nox-te. Ev mîsalên han ên trajîk him bi mesela kemûlîna şuûra milletbûnê him jî bi mesela hebûn û nebûna kultura demokrasiyê ne. Yanî

bi mesela sebebên sebaran ve girêdayî ye.

Ez nabêjim em li ser sebaran ranewestin. Na, îro rewş diwar e, Kurd di halekî xerab de ne, heke wê piçekî jî nîya bîrnvedanê û hêsbûnê li ber me veke, zû bi zû em biçin ser tespîtîkirina sebebên rojane yê berbiçav û wan jî holê rakin. Lê ne bes e, ne bes e. Em berê xwe bidin sebebên sebaran jî. Esas çareserîkirin di vir de ye. Çimkî derd û êşa me ne bes ev şerê îroyîn e. Hemû rûdanên jiyana me ya siyasî û civakî tîn di van sebebên sebaran de asê dibin.

Dijayetiye rojane û...

avêtiye ser Şimexê", nebû "sîxurî" lê me got Ozgur Gundem û A. Ocalan, berpirsiyarê PKK'ê yê Ewropa gotine "PKK avêtiye ser Şimexê" dibe "sîxurî"!!!

Armancê çi kir? Ji serî heta binê nûçeyê, êrîşa dewleta Tirk sîcdar kir, nalet lêbarandin û bi paragafekê jî beyanên PKK'ê yê ne wek hev rexne kir.

PKK'ê tam 5 rojan piştî bûyerê got "ne em in", berî

wê got em in. Ev bû sedem ku Kurd bi derengî provakasyona dewletê deşîfre bikin. Ev bû sedem ku dewletên Ewropî, rêxistinên humanîter li hember vê bûyera dirindane dengê xwe bilind nekin. Dema Armancê yê yekê rexne bike, dibe "sîxur", lê dema ku tu van nebînî yan çavên xwe jê re bigrî, tu dibî têkoşer.

Nuha li welêt tererek fîlî heye. Lê hinek bi

sîcdariyên "sîxurî" û bi tehdîdên "bersîvdanyînê" dixwazin terora fikrî jî bînin holê, ku anîne jî. Ev yek ji bo milletê mirin e. Em wek têkoşerên milletê Kurdê yê yekê qebûl nakin. Wek şexis ez pîr pê êşiyam ku van gotinan dî devê te de jî olan dane.

Ez hêvîdar im dema ku tu li van rastiyan biwerqilî, ne pir dereng be.

Dewleta Kurd ...

Başûrê Kurdistanê jî me giraniya xwe daye ser tîkoşîna serxwebûn û azadiyê. Bi pêşengiya PAK'ê îro li wir jî, li hember cepheya xayinan, cepheyê serxwebûn û azadiyê heye".

Şêla dewletên kolonyalîst

Îlankirina Kurdistanê Federe ji dinyayê bêtir, li dewletên "cînar" olan da. Dewletên mezî: Amerîka, Îngilîstan, Fransa, Almanya bê deng man. Bêdengmayîna wan, ji aliyê hin berdevkên dewletên dagirker û çavdêrên bêalî, wek alîkarî û piştigiriyê biryara Meclîsa Netewî hat şirovekirin. Lê dewletên ku Kurdistanê perçeyên bi

beyan, tevger, û şêla xwe didin diyarkirin ku ji vê biryarê pîr ne xweş in. Iraq, wek ku Meclîsa Kurdistanê nas nake, da diyarkirin ku ew vê biryarê jî nas nake. Saddam serokê Meclîsê şand Anqerê û bi şeklekî vekirî da gotin "ev gava Kurdistan avêtiye wê ber bi serxwebûnê here û dema serbixwe bibin jî ewê doza erd li Tirkîyê jî bikin.

Hukumeta Tirkîyê roja 8'ê Çiriya Pêşîn, xusûsî jî bo vê biryarê civiya. Di dawîya civîna xwe de belavokê derxist. Di vê belavokê de şêla xwe weha da diyarkirin:

"Biryara dewleta federe yek alî hatiye girtin û em wisa dibînin ku ev gav dikare Iraqê ber bi perçebûnê

ve bibe. Wek berê îro jî em gaveke weha, di cî da nabînin." Li gor hukûmeta Tirk, dewlet îlankirina Kurdistanê wê li aşîti û aramiya herêmê bi şeklekî nebaş tesîr bike, loma jî "xêra vê bûyerê ne ji gelê Kurd re û ne jî herêmê re heye".

Li aliyê din Îran jî nerazîbûna xwe li hember biryara Meclîsa Netewî ya Kurdistanê da diyarkirin.

Bi însiyatîfa Tirkîyê wezîrên derve yê Tirkîyê, Îranê, Suriyê û Suudî Arabîstanê di 14 û 15'ê meha Çiriya Paşîn de wê li Anqerê bicivin. Rojeya civînê musteqbela Iraqê û dewleta Kurd a federe ye

M. Bextiyar

Ordiya Romê, dewleta...

Heger PKK şertên me qebûl neke, Dewleta Federal wê li gor qanûnên xwe gelşê çareser bike."

Her weha di civîna hêzên Kurdistanê de ku di 14.10.1992'an de li Hewlêrê çêbû, Cewher Namiq, serokê Meclîsa Netewî ya Kurdistanê û Dr. Fuad Mehsûm serokwezîrê hukûmeta Kurdistanê got ku PKK'ê dest daniye li ser 350 gundên li ser sînorê dibêje ev gund ji aliyê Seddam ve ji gundiyan hatine kirin û Seddam jî dane me. Em jê demakevin."

Li gor beyanên PKK jî "impêryalizm ji bo pêşilêgirtina PKK û tîkoşîna PKK'ê dixwaze li Kurdistanê Iraqê modeleke kirêgirtî bi pêş xe. Ji bo vê jî bi riya nûkerên xwe Celal Talabânî û Mesud Barzanî hîlbijartina li dar dixin, meclîs û hukûmet û dawiyê jî dewletekê çêdikin. Dixwazin li hember xetê serxwebûnê, xetê koletiyê li Kurdistanê başûr bi pêş de bin û vê modelê veguhêzin Kurdistanê bakur jî."

Serokê Kurdistanê Iraqê gelek caran pêşniyar ji PKK'ê re birine ku ew li ser hudûdê Tirkîyê tevgerên çêkdarî çênekin û wan nekî tengasiyê. Ji bo vê jî Cepha Kurdistanê Iraqê hemû îmkân pêşkêşî PKK kirine ku li ser axa rizgarkirî xebata xwe ya siyasî bikin. Lê PKK ne ev daxwazên wan qebûl kirin, ne jî dev ji tevgerên xwe yê çêkdarî li ser hudûdên wan li hember Tirkîyê, berdan. PKK bi vî tiştî jî nema, hîlbijartinên demokratîk, meclîsa wan û hukûmeta wan bi xayîniyê bi nav kir û got ku ev şer ne şerê birakujîyê ye, şerê li dijî xayînan e.

Lê piştî îlankirina Dewleta Federe a Kurdistanê, hem ji bo birîna zimanê Tirkîyê ku dibêje "li bakurê Iraqê valahiya otorîteyê heye," hem jî ji bona bicihanîna pêwîstiyên dewletbûnê

û xwedîlêderketina sînoran, ji bona ku hêzên PKK'ê ji ser sînorên rakirin, pêşmergeyên dewleta federal çûn ser hêzên PKK'ê. Li gor beyanên giregirên hukûmeta Kurd armanca wan ne kuştina gerilayan e, lê valakirina deverê ye.

Bi vî hawî di 6'ê Çiriya Pêşîn de di navbera hêzên Hukûmeta Herêma Kurdistanê û PKK'ê de şer dest pê kir. Di 23 rojên şer de çend kes hatine kuştin yan jî birîndar bûn, kes pê nîzane. Lê li gor nûçeyên ku ji herêmê tîn, hêzên pêşmergan êrîşên ciddî nebirine ser PKK'ê û bi aşî xwestine ku PKK gerillayên xwe ji herêmên sînorên wan vekîşînin.

Lihevkirina Hukûmeta Kurd û PKK'ê

Piştî 23 rojên şer, heye-tek PKK'ê; Osman Ocalan û Numan Sîmo li Hewlêrê bi Serokwezîrê Hukûmeta Herêma Kurdistanê Dr. Fûad Masûm û Cîgirê Serokwezîrê Hukûmetê Roj Şawês re rûniştin û li ser şer sekinandinê li hev kirin. Di protokola lihevkirinê de gotin ku; "PKK û hemû endam û alîgirên wê teahûr dikin ku, heta li ser erdê herêma Kurdistanê Iraqê bin, hurmeta qanûnê li herêma Kurdistanê bigrin." Em protokolê cûda çap dikin.

Li gor nûçeyên ku ji herêmê tîn; tevî lihevkirina PKK'ê Hukûmeta Herêma Kurdistanê jî hîn şer cî bi cî di navbera wan de dom dîke.

Êrîşa Ordiya Tirk

Lê wexta şerê Pêşmerge û PKK'ê dom dikir, dewleta Tirk fersendek mezî bi dest xist û bi bahana "parastina sînorên xwe ji terorîstan" û "hebûna valahiya otorîteyê li bakurê

Iraqê" di 16'ê Çiriya Pêşîn de ji herêma Uluderê û di 18'ê Çiriya Pêşîn de jî ji Şem-dîniyê bi hêzên xwe yê reşayî di bin siya hêzên hawayî de êrîşên mezî birin ser kampên PKK'ê. Li gor nûçeyan; ordiya Tirk bi 20 hezar leşker, komando, bi balafirên herbî û helîkopterên Kobra, bi tank û topan serê PKK'ê dike. Dîsa li gor nûçeyên Tirkan di êrîşan de û bi taybetî jî di eblûqa herêma Haftanîn de bi sedan endamên PKK'ê kuştine. Lê PKK jî dibêje me bi sedan eskerên Tirkan kuştîye.

Serokwezîrê Tirkîyê Suleyman Demirel û Serokê Erkanî Herb Dogan Guneş gotin ku; "Heta ku vê avzêlê (pengav) zûwa nekin, ewê leşkerên xwe ji herêmê venekîşînin."

Di eslê xwe de ev operasyona dewleta Tirk ne tenê li dijî PKK'ê ye, her wisa ew dixwazin Dewleta Federe a Kurdistanê hilweşînin, yan jî gav bi wan bidin avêtin ku ew qerara îlankirina Dewleta Federal paşve vekîşînin.

Li ser êrîşên Tirkîyê, Meclîsa Netewî a Kurdistanê, hukûmeta Kurdistanê û Celal Talabânî beyan dan ku; bila Tirkîyê leşkerên xwe ji ser axa me paşve vekîşîne. Lê li gor beyanên serokwezîr, serokê erkanî herb, wezîrê derve yê Tirkîyê, leşkerê Tirk îro niyetê paşve vekîşandinê tune ye. Ji ber ku ne li hundirê Tirkîyê, ne jî li welatên din tu dengên nerazîbûnê li ser êrîşa Tirkan derket.

Piştî ketina ordiya Tirk nav Kurdistanê Iraqê, musteqbelê dewleta federal a Kurd jî şêlûtir bû. Ji ber ku tev dewletê cîran hebûna dewleteke Kurd jî xwe re wek xetera herî mezî dihesibînin. Û ji zûde ye ji bo nehelîna wê ketine keftelê-teke mezî.

Lewend Fîrat

X a ç e p î s

Amadekar: S. Rêving

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

SEREJÊR:

1-a- Stranbêjekî Zaxoyî ku tê gotin ku hukûmeta Bees jehir dayê û kuşt. 2-a- Rêwî, rêving. b- cihê ku li gundan pez lê dimîne. 3-a- Gundekî Amêdiyê ku cara pêşî nav da, demê leşkerê Tirk di sala 1983' an de ji wir daket Kurdistanê Iraqê. b- Du herfên dengdar. 4-a- Di nav Farians de zewaca muweqet. 5-a- Peyva gazîkirina peyayan. b- Ji navê keçan. 6-a- Heriya ku di dema lêkirina xaniyan de tê bi kar anîn. (bervajî) b- Saray, qesir. 7-a- Belê, e. b- eşq, hebandin. c- Ne nêzîk. 8-a- Tevlihev, tekiilbûyî, bi awayekî bêserûber tevdarî (bervajî) b- Bo çî, çîre. 9-a- Teqîn, ji tevlihevkirina ax û avê çêdibe. b- Ne nêr c- Li gunda aletê ku mirov li ser nan çêdike. (bervajî) 10-a- Depo (bervajî) b- Nexweşiyeq 11-a- Dewarek (bervajî) b- ar, arvan. c- Negihayî, stewart, nebûyî, hîn çênebûyî. 12-a- Hêt. b- Navê qezeya Beytulşebab, bi Kurdî. c- Feqet, lêbelê.

Bersîva hejmara berê

Çeperast: 1-a) dewlemend, b)aw. 2-a)İsa, b)wêranî. 3-a)na, b)Remezân. 4-a)jar, b)ûar, c)br. 5-a)rûbar, b)mezra. 6-a)Aras, b)kadîn. 7-a)Salo. 8-a)kurt, b)sor, c)aza. 9-a)mişar, b)av. 10-a)arî, b)penaber. 11-a)terş, b)qaz, c)te. 12-a)kêr, b)sal.

Serejêr: 1-Diyarnekir. 2-a)es, b)rû, c)îsk. 3-a)Wan, b)Basra, c)re. 4-a)Ararat, b)per. 5-a)ew, b)Aral, c)met. 6-a)mêrû, b)sosin. 7-a)erefa, b)qaşo. 8-a)nam, b)rjk, c)Gabar. 9-a)sazbend, b)rez. 10-a)derzî. 11-a)Mîrza, b)ta. 12-a)Wanî, b)Avdel.

ÇEPEAST: 1-a- Paytextê dewleta federal a Kurdistanê Iraqê. b- Na, no (bervajî) c- Îş, şuxul 2-a- Di Kurmancî de veqetandek b- Ji navê kuran (bervajî) c- Dewarek 3-a- Zivistanan mirov dara, komirê dixev nav, pê dixev û odeyan bi germiya wê germ dike. (bervajî) b- Rêzan, serrok. 4-a- Jina Elîşêrê ji serokên şoreşa Koçgîrî. b- Li Rusayê çemek. 5-a- Ji hêkên beq û masiyan re tê gotin. b- Kesê ne ji vî welatî, biyanî. 6-a- Hevdu, yekudu. b- Paşdaçek. c- Xanî. 7-a- Erd (bervajî) b- Navê hukûmdarê elmanî ku wîlayetên elmanî tev gihan-din hev. 8-a- Baneşanek b- Du herfên dengdar. c- Paşdaçek. 9-a- Qayîşên pantoran yê ku di

ser milan re derbas dikan ji bona ku kembera pantor danekêve xwarê (bervajî) 10-a- Serokê rêxistinê "Azadî" ya ku di salên 1920'an de li Kurdistanê bakur hatibû damezirandin. (bervajî) 11-a- Kesê ku ne peya ye, ne jin e. b- dîn. 12-a- Kevir, kuç b- Çemek di navbera Kurdistan û Ermenîstanê de. c- Di Kurmancî de pronavekî sîfetan.

Nameyek vekirî ji bo nivîskarê Welat û hevalê min N. Yaruk

Dijayetiyên rojane û qezencên dût û dirêj

Nimet Aydın

Hevalê heja, dema cara pêşî ez di nav rûpelên Welat de rastî navê te hatim, bişirandineke kêfxweşiyê bi ruyê min ket; hevalê min ê delal bûye rojnamevan û ya girîngtir jî bi Kurdî dinivîse.

Lê dema çavê min bi maqela te ya bi sernivîsa "Rojnameya Armanç berdevkiya kê dike" ku di hejmara 33'an a Welat de hatibû weşandin, ket, di ciyê xwe de şeqizim; sedema şeqizandina min ne ji bo ku te li Armançê rexne girtiye; Sebêbe şeqizandina min zimanê te yê êrîşkar û mantiqê te yê sivik bû. Nîjadê ku min nas dikir, xwedî berrisîyar û tolerans bû.

Dema mirov nivîsa te dixwîne, di cî de tê digihê ku ev nivîs ne ji bo rexnekirina hin dûtinên Armançê hatiye weşandin. Wek ku tu bi wezîfê êrîşî Armançê bikî, çî tê ber devê te rast-ne rast tu dibêjî. Tu bi çavêki piçûk li rojnameyên ku li derveyî welat derdikevin dinêrî û tinazê xwe bi Armançê dikî. Tu me hemû xebatkarên Armançê dikî endamên rêxistinê û mora reformistiyê li me dixî. Û ne ev tenê, ji ber ku me gotiye Ozgur Gundem rojnameyêke nêzî PKK'ê ye tu me dikî "sîxur" û bi "cezakirinê" me tehdît dikî.

Hevalê delal:
Armanç rojnameyêke mehane ye û her meh di wexta xwe de derdikeve. Xebatkarên Armançê bi îmkânên xwe yê maddî û bi keda xwe ya fizîkî û rewşenbîrî wê derdixin. Rast e Armanç li derveyî welat, li Swêdê derdikeve. Ev ciyê serbilindî û pesindariyê ye ku Kurd li derveyî welat jî hewil didin ku bi kovar, rojname û xebatên xwe mil didin têkoşîna gelê Kurd. "Penaber û mişextên" gelê Kurd li "bîhiştê" bin jî li mala xwe rûnanin; Armanç, Serxwebûn, Berxwedan, Kurdistan Press, Roja Nû derdixin. Hêvîdar im Armanç jî rojêke wek Rewşenê jî "buhuştê" derewin bar ke, here buhuştê rastîn. Qelsbûn û xurtbûna rojnameyêkê zafî ye, li gor înteressa mirovan diguhêre. Vê yekê ne tu û ne jî ez karim tînin bikin. Lê gotina te ya ku Armanç "li dijî têkoşîna netewî" ye, ne rast e û tesbîtek gelek bê însaf û bê wijdan e. Rast e, nivîsên Armançê ne li gor fikrên tene û car carna wan fikra jî rexne dike. Armanç ji roja ku derketiye û heta îro bi nûçe komantêr, hevpeyvîn û bi lêkolînên xwe li hember hemû dewletên ku Kurdistan kirine kolonî şer kiriye. Û platformeke demokratîk e.

Armanç berdewama tradîsyona Hawar û Tîrêjê ye. Ez gelek kêfxweş im ku îro gelek nivîskarên ku bi Kurdî dinivîsin, di ekola Tîrêjê û Armançê de gihîştine û îro di Welat û di hin rojnamên din de bi Kurdî dinivîsin.

Hevalê minê delal;
Em Kurd divê ne bi çavêki wek hevalbend an dilxwazê xetkê, li doza gelê Kurd û bûyerên rojane binêrin. Em ji bo ku riyekê ji vê rewşa ne xweş, perîşan a gelê Kurd re bibînin, bûne xwe-

diyên fikrêkê û li gor wê fikra xwe, xwe nêzikî rêxistinêke siyasî dibînin. Yanî divê tu carî berjewendiyên rêxistinî nekeve pêşiya berjewendiyên netewî.

Mehabad di dilê me Kurdan de pirr şêrîn e. Evîna me ya dawîn bû. Ji ber wê şêrîniyê bû bavê te, navê birayê te danî **Mehabad**. Qonaxa Kurdîstana Başûr îro gihîştîyê, ji ya Komara Mahabad pirr pêşdetir e. Şansê jiyandina wê jî pirtir e. Em îro bi serokatiya Kurdîstana Başûr re bin an ne pê re bin, vatîni û erkê her Kurdekî ye ku wê çeperê biparêze. Ew çeper dema ewle bibê, sitara herî mezin e ji bo gelê Kurd. Divê em îro jî wan dijayetiyên rojane bifilitin, vê qezencê bibînin.

Heger Armançê di vê sala dawîn de giraniya xwe dabe ser Kurdîstana Başûr, ji ber vê yekê ye û ne tiştekî xelet e.

Di nav nivîsa te de bêyî heqaret, sūcdarkirinê bête sedem, înfomasyonên ne rast, wek rexne ku te li Armançê girtibe û mirov karibe bersîva wê bide, nûçedayîna bûyera Şîrnexê ye.

Ji bo ku xwendevan têt bigihên ew ciyê ku te lêt rexne girtiye ji Armançê neqî vir dikim:

"Lê li aliya din, PKK'ê jî wek gelek caran li ser êrîşa xwe beyanê li dijî hev dan. Carê got 'erê me kiriyê û emê bikin'. Car got 'ne me êrîş nebiriye, ev provakasyonê dewletê ye'. Tê zanîn rojnameyê 'Ozгур Gundem' ku nêzî PKK ye, di 21'ê mehê de nivîsî ku: 'PKK'ê di 18'ê mehê de avêtîye ser Şîrnexê û avahiyên Emniyet û Fermandariya Eserî daye ber gulleyan'. Li Ewrûpayê jî berrisîyarên PKK'ê beyan dan û gotin ku 'em ji bûyerên Şîrnexê agahdar in'. Lê piştî pênc rojan, serokê PKK'ê Abdullah Ocalan beyanek da eynî rojnamê û got ku 'Gerîlayek bi tenê jî neketiye Şîrnexê'.

Lê tu di nivîsa xwe de dibêjî "ne PKK û ne jî berrisîyarên partiyê yên Ewrûpa, bi tu awayî negotine ku me ev êrîş kiriyê".

Em nûçeyê ku Ozgur Gundemê ya ku roja 21'ê Tebaxê di çapa Ewrûpa de, di manşetê de dabû "PKK avêt ser Şîrnexê" deynin aliyekî. Piştî bûyera Şîrnexê bi sê rojan di radyoya Swêdî, beşa Tirkî de berrisîyarêkî PKK'ê di beyana xwe de got; me avêtîye ser Şîrnexê, lê ne wek berdevkên Tirkan dibêjin bi 1500 kesî. Bi qewetek weha mezin me biavêta ser, me yê Cizîrê jî rizgar bikira". Ev beyan di BBC de jî hat dubarekirin. Her di eynî rojê de, di BBC de, bi Abdullah Ocalan re hevpeyvînek hat weşandin. A. Ocalan bi gotinê xwe îma kir ku yê avêtîne ser Şîrnexê ew in. Bi hindikayî ne got, "ne em in". Piştî bûyerê bi 5 rojan hîn serokê wê PKK'ê A. Ocalan, got "ne em in".

Nuha piştî rewşê weha be, Armanç wek rojnameyêke Kurd rabe qala vê rastiyê neke, her roj li gor beyanên PKK'ê şêla bide, xwe biguherîne ma wê bibê rojnamevanî!!! Ozgur Gundem got "PKK

BEROŞ

Mahmûd Lewendî

Dewleta Kurdî ya Federe û Dewletên Kûkla

Eman gidi zû kin, lez kin şîyarbin, li Rojhilata Navîn dewleteke kûkla li ber avabûnê ye, ev dewleta kûkla ku bi destê emperyalîzmê çêdibe tahlûkeyek gelek mezin e ji bo me Kurdan, çunkî wê TV ya wan bi Kurdî be, mekteb bi Kurdî bin, leşker wê bi Kurdî talîmê bikin, yanê bi kurtî wê her tiştê wan bi Kurdî be, îcar ev yekê jî ji bo me talûkeyek mezin e. Çimkî em ji xwe re carê fêrî Erebi Tirk û Farisî bûne, ji mektebê bigre heta karên xwe yê bürokratîk jî daxî bi zimanên wan dikin. Ev nîmetên hanê wê hemû jî destê me herin. Zarokên me wê îcar dev ji van zimanan berdin dest bi Kurdî bikin. Edebîyat û tarîxa Erebi,

Tirkî ya ku me heta nuha dixwend wê ji ortê rakin, li şûna wê, ewê dest bi xwendina tarîx û edebîyata Kurdî bikin, wê filimên Kurdî çêbikin, tiyatroyên Kurdî çêbikin, yanê wê Kurda bikin wek millet. Ev yekê jî wê bibê problem ji bo me Kurdên ku enternasyonalîst in, lê hê şuura wan a millî peyde nebûye.

Ji ber wê yekê divê ku em li dijî vê dewleta federe derkevin. Çimkî Emperyalîzm di xwaze vê dewletê ava bike. Wekî ku di wexta xwe de wek vê dewletê li Asya û Afrîkayê gelek dewletên weha yê kûkla avakirin ku nuha hemî bûne bela serê dunyayê. Lewra divê ku em netenê li dijî dewleta Kûkla ya Kurdan her weha em li dijî dewletên ku wextî zemanin de wek kûkla hatine

avakirin, li dijî wan jî derkevin. Yanê nuha ev Iraqa ku heye di wexta xwe de kûkla bû, ji alî Îngilîzan ve hatibû avakirin, Kuweyt, Bahreyn, Urdun, Lubnan, Îsraîl, Suriye û hin gelek dewletên din ku di wexta xwe de ji alî emperyalîzmê ve hatibûn ava kirin divê ku em ji bo hilweşandina wan jî şer bikin. Yan na wê dunya jî ber van dewletên kûkla berbi xerabûnê biçê. Loma, divê ku em hemû bi hev re dunyayê jî van dewletên kûkla xelas bikin.

Bijî dunya me ya xweşik û gulover û topik!
Bimre dewletên kûkla û xwaro-marê û nexweşik û nerindik!

MÊRÊ MIN GOT

Jinek ji jinikeke din dipirse:
-Ma tu û Rizgo hîn bi hev re dimînin?
-Na welle, me dev ji hev berda!
-Çima?
-Ez xapandim, jina wî heye ji min re nedigot!
-Tu ji ku dizanî jina wî heye?
-Mêrê min got!

DI POKERÊ DE QEZENC KIR!

Mudîrê hepsê ji gardiyan dipirse:
-Eêê, hela bibêje, mahkûm çawa reviya?
-Kilîta wî hebû!
-Qey ji we dizibû?
-Na mudîrê min, di pokerê de qezenc kir!

-Li Almanyayê 800 komelên Tirkan hatine ba hev, hemûyan bi hev re piştgirîya xwe bi dewleta xwe re dane beyankirin ku şerê dewleta wan ya li dijî Kurdan bi heq e, çî ji alî manewî be û çî jî ji alî maddî be, ewê alîkariya dewleta xwe bikin.

-Ême jî dewletek me li ber çêbûnê ye, li şûna ku em piştgirîya vê dewleta xwe bikin, ji me hinek radîbin jî bo hilweşandina wê di xebitin.

ne karê aqîla ye lê rast e

Amadekar: Hesên Mizgîn

■ Japonî bi teknîkeke nû dikarin deng biguhezin ronahiyê. Guhestina deng bi ronahiyê di fizîkê de şoreşek e. Bi vî awayî kesên kerrê bikaribin muzîkê bi saya tîrêjên ronahiyê bixwinin.

■ Îstasyona asûmanî ya Rûsan, Mîr, ji sala 1986'an û vir de li asûmana ye û lêkolînê dike. Lê belê astronomên ku lê dimînin tenê ji wextê xwe % 20 ji bo lêkolînê xerc dikin. Sebêba vê yekê pir balkêş e. Herçiqas Mîr bi aletên teknîkî tîje be jî, ji % 90'ê wan bi kêr nayên. Tiştê ku KGB ji astronomên dixwaze tenê % 10 - % 11 dikarin bi cih binin. Tiştê herî baş ku Mîr diafirîne krîstal e. Di

Mîrê de firme hene û di van firinan de ji maddeyên li asûmanê krîstal çêdikin û dişînin dinê.

■ Nexweşiya Malarya li zêdeyî 100 welatan belav bûye. Nêzî du milyar insan di bin riska ketina nexweşiya Malaryayê de ne.

■ Organa bêhnstendîne di dawiya pozê mirov de ye û rasterast girêdayî mejî ye.

■ Masiyê ku di ava şêrîn de dijî û navê wî yê Latîni "Pa benk" e, masiyê mezintirîn e ava şêrîn e; giraniya wî dikare bigihîje 336 kg. û dirêjahiya wî jî dikare bibê 4,5 M.

■ Wek têt zanîn jinên ducan (bi hemle) di destpêkê de ji xwarinan aciz dibin û tiştê ku dixwin, vedirêsin. Li gor Dr. Margie Profet li Unîversîta Kalifornîyayê li DYÂ; bi vereşandîne jinên bi ducan zarokên xwe ji jahren di nav xwarinê de diparêzin.